

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

FACULTEIT SOCIALE WETENSCHAPPEN – FACULTEIT LETTEREN
OPLEIDING BEDRIJFSCOMMUNICATIE

De retoriek die Amerika veranderde.

Een Aristotelische analyse van de speeches van Barack
Obama.

Promotor: Prof. Dr. W. Van Belle

MASTERPROEF
aangeboden tot het verkrijgen
van de graad van
Master in de
bedrijfscommunicatie
door
Katrien LEVRIE

academiejaar 2009-2010

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

FACULTEIT SOCIALE WETENSCHAPPEN – FACULTEIT LETTEREN
OPLEIDING BEDRIJFSCOMMUNICATIE

De retoriek die Amerika veranderde.

Een Aristotelische analyse van de speeches van Barack
Obama.

Promotor: Prof. Dr. W. Van Belle

MASTERPROEF
aangeboden tot het verkrijgen
van de graad van
Master in de
bedrijfscommunicatie
door
Katrien LEVRIE

academiejaar 2009-2010

Voorwoord

Ik ben altijd al gefascineerd geweest door de Grieks-Romeinse oudheid. De keuze om aan de universiteit Grieks te studeren was dan ook snel gemaakt. De rijkdom van de Griekse taal en cultuur is overweldigend en de gedachte alleen al dat zo'n cultuur meer dan 2000 jaar later nog steeds haar sporen nalaat, is ontzagwekkend. Regelmatig krijg ik de vraag: "Waarom ben je Grieks gaan studeren? Daar kan je toch niets mee doen?" Mensen die zulke vragen stellen hebben duidelijk geen inzicht in wat de Grieks-Romeinse oudheid voor onze cultuur betekend heeft. Deze meesterproef was dan ook de ideale gelegenheid om aan te tonen hoe onze moderne leefwereld nog steeds doordrongen is van antieke invloeden. Barack Obama, de eerste zwarte president van de Verenigde Staten, heeft het Amerikaanse volk geïnspireerd en overtuigd van zijn kunnen door zich te spiegelen aan de antieke idealen van de ars retorica. Een kennis van de Griekse cultuur biedt vandaag de dag de mogelijkheid om een beter inzicht te krijgen in de structuren van de werkelijkheid. Dat heeft deze meesterproef bewezen door via een Aristotelische lens op zoek te gaan naar de overtuigingskracht van Obama's redevoeringen.

Nochtans had ik dit niet kunnen realiseren zonder de steun en de goede raad van mijn promotor, professor Van Belle. Hij bracht me steeds weer met beide voeten op de grond wanneer mijn plannen opnieuw onoverzichtelijke proporties aannamen. Bovendien wees hij me op structurele problemen die de lezers van mijn meesterproef in de war zouden kunnen brengen, iets dat ik als auteur al lang niet meer zag. Ik wil hem dus bedanken voor alle tijd die hij in dit project gestoken heeft. Verder wil ik ook mijn vader en mijn grootmoeder bedanken voor het nalezen van de finale versie van deze meesterproef. En tot slot zou ik ook aan alle mensen die mij aangemoedigd hebben willen zeggen: bedankt!

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
2	Theoretisch kader	3
	2.1 De ars retorica	3
	2.2 Aristoteles' <i>Rhetorica</i>	3
	2.3 De basiselementen van een geslaagde redevoering: ethos, pathos, logos en lexis	5
	2.3.1 Ethos	5
	2.3.2 Pathos	6
	2.3.3 Logos	7
	2.3.4 Lexis	8
	2.4 De American Dream als mythe van een volk	9
3	Casestudy: Obama als redenaar	11
	3.1 Situering van de geanalyseerde speeches	11
	3.2 Aristotelische analyse van enkele redevoeringen	12
	3.2.1 Geloofwaardigheid opbouwen: Obama en het overtuigingsmiddel ethos	13
	3.2.1.1 Deelaspecten van ethos: goede wil en deugdzaamheid	14
	3.2.1.2 Deelaspecten van ethos: intellect	22
	3.2.2 De kracht van emoties: Obama en het overtuigingsmiddel pathos	25
	3.2.3 Stilistische kwaliteiten van Obama's redevoeringen: lexis	29
	3.2.4 Veel woorden – weinig daden: de demagogieaanklacht	35
4	Conclusie	36
5	Bibliografie	37
6	Appendix	39
	6.1 De belangrijkste thema's van Obama's redevoeringen: word clouds	39
	6.1.1 Super Tuesday	39
	6.1.2 Acceptance speech op de Democratic Convention	39
	6.1.3 Inaugural Address	39
	6.2 Transcriptie van de geanalyseerde speeches	40
	6.2.1 Super Tuesday	40
	6.2.2 Acceptance speech op de Democratic Convention	43
	6.2.3 Inaugural Address	51
7	Résumé	55

1 Inleiding

In deze meesterproef zal er gefocust worden op enkele redevoeringen van de Amerikaanse president Barack Obama. De 44ste presidentsverkiezingen (2008) waren in alle opzichten memorabel. Niet alleen werd er voor het eerst een zwarte president verkozen, ook de race naar het presidentschap kreeg de nodige belangstelling. Obama's verkiezing lijkt te danken te zijn aan een goed uitgekende politieke campagne gecentraliseerd rond één woord 'change' en één slogan 'Yes we can!' Obama is een merk geworden dat dankzij een uitstekende reclamecampagne wereldwijde merkbekendheid en merkbemindheid heeft gekregen. Naast de vele sterke woorden uitgesproken tijdens de presidentsverkiezingen zijn er natuurlijk ook sterke daden nodig, maar wij zullen ons in deze onderzoekspaper enkel concentreren op de retorische kwaliteiten van de redevoeringen van Obama.

De redevoeringen van Obama hebben een grote impact gehad op de Amerikaanse kiezers. Obama is erin geslaagd om zijn programma op een heldere manier te presenteren en dit aan de hand van enkele terugkerende frames. Obama's redevoeringen zijn duidelijk geschreven¹ volgens de regels van de kunst. Opvallend is het veelvuldig gebruik van retorische procédés uit de klassieke oudheid. Vooral herhalingen lijken Obama's stokpaardje te zijn. Kenmerkend voor zijn stijl is bijvoorbeeld het gebruik van de Ciceroniaanse tricolon², een serie van drie parallelle zinsconstructies bedoeld om nadruk te leggen. Aangezien het onmogelijk is om alle antieke retorische principes in de redevoeringen van Obama te identificeren, zullen wij voor onze paper gebruik maken van een Aristotelische invalshoek.

In zijn *Rhetorica* haalt Aristoteles aan dat een goede redevoering gestoeld is op een evenwichtige mix van drie elementen: ethos (karakter van de spreker), logos (argumentatie) en pathos (emoties bij het publiek). We zullen in deze meesterproef de retorische effectiviteit van de redevoeringen van Obama toetsen aan de hand van de aanwezigheid en de uitwerking van deze drie Aristotelische concepten. We stellen ons dus de vraag of Obama's redevoeringen beantwoorden aan het retorische ideaal van Aristoteles. In feite kijken we dus na in hoeverre de begrippen ethos, logos en pathos van Aristoteles nog van toepassing zijn in de moderne tijd. We richten ons hiervoor op de redevoeringen van Barack Obama en kijken na of dit staaltje van goede retoriek nog steeds blijkt geeft van een evenwichtige mix van de drie overtuigingsmiddelen, net zoals in Aristoteles' tijd.

In deze meesterproef zullen we een kwantitatieve en een kwalitatieve analyse van de redevoeringen van Obama maken. We zullen allereerst het woordgebruik van Obama aan een (elementaire) kwantitatieve analyse³ onderwerpen om na te gaan in welke mate bepaalde voornaamwoorden door hem gebruikt worden. Hieruit kunnen we afleiden wat Obama's houding ten opzichte van het publiek is. We verwachten dat uit onze analyse zal blijken dat Obama vindt dat de presidentsverkiezingen draaien om het kiespubliek, en niet om de presidentskandidaat. Deze kwantitatieve analyse zal opgenomen worden in onze kwalitatieve analyse, die het grootste deel van de scriptie in beslag zal nemen. In deze kwalitatieve analyse van de redevoeringen van Obama zullen we ons focussen op traditionele overtuigingsstrategieën zoals het gebruik van retorische vragen, het verwijzen naar autoriteiten, het gebruik van humor en poëtische procédés, enz. De *Rhetorica* van Aristoteles zal als basis dienen voor deze kwalitatieve analyse.

De ars retorica biedt een interessante invalshoek op politieke redevoeringen. Een retorische analyse legt niet enkel de inhoud bloot, maar ook de opbouw en hoe deze twee elementen de communicatieve intenties van de spreker weergeven. Voor onze methodologie hebben we ons deels gebaseerd op de instrumenten ontwikkeld door Helena Halmari (2003: 105ff.) voor haar vergelijkende studie van de spreekstijlen van Bill Clinton en Ronald Reagan.

We richten ons in deze meesterproef op de speeches van Obama in het kader van de 44ste presidentsverkiezingen. Aangezien het onmogelijk is om alle speeches te analyseren beperken we ons tot drie redevoeringen, namelijk de speech op Super Tuesday (5 februari 2008), de Acceptance Speech

¹ Obama's speechwriter is Jon Favreau. Nochtans wordt het grootste deel van Obama's redevoeringen door Obama zelf aangebracht, zo getuigt Favreau in meerdere interviews: 'What I do is to sit with him for half an hour. He talks and I type everything he says. I reshape it, I write. He writes, he reshapes it. That's how we get a finished product.' (In His Candidate's Voice. The speech lit a fire. Meet Obama's editor, Richard Wolffe)

² *I stand here today humbled by the task before us, grateful for the trust you have bestowed, mindful of the sacrifices borne by our ancestors.* (Inaugural Address Speech, 20 januari 2009)

³ Dit zal gebeuren met behulp van 'word count'. (http://rainbow.arch.scriptmania.com/tools/word_counter.html)

op de Democratic Convention (28 augustus 2008) en de Inaugural Address speech (20 januari 2009). Deze speeches zijn elk verbonden met een specifieke periode in de presidentsverkiezingen. De speech op Super Tuesday werd uitgesproken tijdens de race tussen Hillary Clinton en Barack Obama om presidentskandidaat van de Democraten te worden. Vervolgens bespreken we ook de Democratic Nominee Acceptance Speech die Obama geeft wanneer hij net Clinton verslagen heeft als Democratische presidentskandidaat. En de laatste redevoering is de speech die Obama uitspreekt tijdens de inhuldigingsceremonie. We hebben voor deze drie redevoeringen gekozen omdat ze duidelijk verschillende stadia in de presidentsverkiezingen weergeven.

De keuze voor drie redevoeringen laat bovendien toe om de stijl van Obama meer in detail te bespreken. Zo kunnen we de mix van ethos, logos en pathos onderzoeken in het retorische geheel van de redevoering. Elementen kunnen namelijk later in de redevoering hernomen worden om meer retorische kracht tot stand te brengen. Als we alle redevoeringen van Obama zouden bekijken – wat nagenoeg onmogelijk is – zouden we slechts enkele aspecten uit zijn redevoeringen kunnen belichten.

2 Theoretisch kader

2.1 De ars retorica

In deze scriptie nemen we de retorische kwaliteiten van enkele speeches van de Amerikaanse president Barack Obama onder de loep. Corbett en Connors (1999: 1) definiëren retoriek als volgt:

Rhetoric is the art or the discipline that deals with the use of discourse, either spoken or written, to inform or persuade or motivate an audience, whether that audience is made up of one person or a group of persons.

Retoriek wordt echter vaak als iets negatiefs beschouwd. Van Dale (2005: 2942) geeft bijvoorbeeld de volgende definitie van retoriek:

retoriek: (de (v.); -en) (m.n. ongunstig) het tentoonspreiden van kunstige vormen zonder veel inhoud, lege woordenpraal, vormwelsprekendheid, bombast, syn. woordenkramerij, bombast ▪ <Fr. rhétorique <Lat. rhetorica <Gr. rētorikē technē

Het gaat hier duidelijk om een negatieve karakterisering van de redekunst. Retoriek lijkt nog al te vaak verbonden te worden met de sofisten. Sofisten waren rondtrekkende leerkrachten die in de 5de eeuw voor Christus in Griekenland opleidingen gaven aan jongeren. Vooral in Athene oefenden ze een grote invloed uit. In de 5de eeuw voor Christus was het belangrijk voor een Atheense staatsburger dat hij de kunst van de welsprekendheid onder de knie had zodat hij actief kon deelnemen aan het politieke debat. Ouders wilden dan ook dat hun kinderen klaargestoomd werden voor een politieke carrière. Sofisten boden hiervoor vaak de oplossing. Zij leerden je hoe je de kracht van het woord kon aanwenden in verschillende situaties. Belangrijk hierbij was te overtuigen, niet de waarheid te spreken. Leerlingen van de sofisten werd aangeleerd hoe ze zowel de pro's als de contra's van een bepaalde zaak konden verdedigen. Het is dan ook duidelijk waarom deze sofisten en hun relativisme met argusogen bekeken werden. Het woord sofisme als synoniem voor drogreden is een overblijfsel uit deze tijd. Ook Obama's redevoeringen worden door sommige tegenstanders met argusogen bekeken. Het woord demagogie valt meermaals.

2.2 Aristoteles' *Rhetorica*

Voor onze analyse van de speeches van Barack Obama baseren we ons op de retorische theorie van Aristoteles. Aristoteles schreef drie basiswerken over retoriek en literatuur: de *Poētica*, de *Rhetorica* en de *Topoi*. Aristoteles' *Rhetorica* bestaat uit drie boeken die handelen over de rētorikē technē. In zijn *Rhetorica* zet Aristoteles zich af tegen de mening van zijn leermeester Plato die de retoriek elk wetenschappelijk statuut ontzegd had. Volgens Aristoteles is de retoriek de tegenhanger van de dialectiek en is zij wel degelijk een kunst, maar toch blijven Aristoteles' opvattingen platonisch getint: er mogen geen emotie en persoonsgebonden kenmerken bij betrokken zijn. Voor Aristoteles was het ideaal van de retoriek een areopaag⁴ die oordeelt met kennis van zaken.

Kenmerkend voor Aristoteles is dat hij empirisch te werk ging. Zo zien we in zijn *Rhetorica* een analyse van de werking van de retorica. Opvallend ook in Aristoteles' opvatting dat de retoriek een kunst is, is de implicatie dat de ars oratoria aangeleerd kan worden. Iedereen zou dus een natuurlijke aanleg hebben tot overtuigen, maar deze moet echter door ervaring verbeterd worden: oefening baart kunst (Praet 2001: 74ff.). Door zijn observatie van de werkelijkheid probeert Aristoteles de mechanismen van de retoriek te achterhalen zodat deze aangeleerd kunnen worden. Aristoteles' definitie van retoriek is dan ook de volgende:

Stellen we dus dat de retorica de vaardigheid is om bij elk onderwerp na te gaan welke middelen tot overtuiging er voorhanden zijn. (Aristoteles 2004: I, 2, 1 1355b25)

De nadruk ligt dus op het kennen en het beheersen van bepaalde technieken en niet louter op het kunnen overtuigen. Een treffend voorbeeld hiervan zijn de retorische handboeken met vaste zinsneden

⁴ Benaming voor de hoogste rechtbank in het oude Athene.

om bepaalde emoties op te roepen. De kunst van de retoriek zorgt er dus voor dat men over elk onderwerp en voor elk soort publiek een goede redevoering kan geven.

Aristoteles onderscheidt in zijn *Rhetorica* atechnische overtuigingsmiddelen en entechnische overtuigingsmiddelen. Atechnische overtuigingsmiddelen zijn reeds voorhanden en preëxistent aan de redevoering, zoals bijvoorbeeld een wettekst. De spreker moet deze atechnische overtuigingsmiddelen kunnen hanteren. De entechnische middelen zijn technieken die je kan leren. Aangezien Aristoteles wil dat retoriek beschouwd wordt als een kunst – wat volgens de *Ethica Nicomachea* een productieve gewoonte is gecombineerd met ratio (VI, 4 1140a10) – volgt hier eveneens uit dat Aristoteles bij de overtuigingsmiddelen meer waarde hecht aan de middelen die voortvloeien uit de vaardigheid van de redenaar, eerder dan gebaseerd te zijn op iets dat al bestaat, op externe middelen. Vandaar zijn onderscheid tussen entechnische en atechnische overtuigingsmiddelen.

De entechnische overtuigingsmiddelen worden opgedeeld in drie manieren om het publiek te overtuigen: ethos, pathos en logos. In zijn *Rhetorica* onderzoekt Aristoteles zowel de argumentatiemiddelen (logos), als het karakter van de spreker (ethos), de emoties bij het publiek (pathos) en de stijlqualiteiten van een efficiënte redevoering (lexis). Wanneer een redevoering besproken wordt moet er dus steeds rekening gehouden worden met deze diverse elementen. Een goede redevoering bestaat namelijk uit een evenwichtige mix van deze vier bestanddelen.

Je kan dus overtuigen door middel van het karakter, wanneer een rede zo wordt uitgesproken dat ze de spreker geloofwaardig maakt. Want in respectabele mensen geloven we sterker en gemakkelijker: dit is in het algemeen waar in verband met alle mogelijke onderwerpen, en absoluut in kwesties waar geen exacte kennis geldt maar plaats is voor twijfel. Maar dat vertrouwen moet tot stand komen door de toespraak zelf, niet door een of andere vooropgezette idee over de kwaliteit van de spreker. Het klopt immers niet dat, zoals sommige theoretici pomen, in de retorica de positieve indruk die de spreker maakt in geen enkel opzicht zou bijdragen tot zijn overtuigingskracht. Integendeel, je zou haast kunnen zeggen dat het karakter zowat de dominerende factor in de overtuiging is. Vervolgens kan je overtuigen door de toehoorders te bescapelen, namelijk wanneer je toespraak hun emoties opwekt. De oordelen die wij uitspreken verschillen inderdaad naargelang we somber gestemd of welgezind zijn, en naargelang we sympathie of antipathie koesteren. Het is, naar wij volhouden, uitsluitend met betrekking tot dit tweede overtuigingsmiddel dat de hedendaagse schrijvers van handboeken proberen een systeem te ontwerpen. Dat zal in detail toegelicht worden, wanneer we het over de emoties hebben. Tenslotte laten mensen zich overtuigen door de structuur van het betoog zelf, wanneer we waarheid of waarschijnlijkheid aantonen door middel van de overtuigende elementen eigen aan elk onderwerp. (Aristoteles 2004: I, 2, 4-6 1356a4-1356a6)

Aristoteles zorgt er – in zijn indeling van de drie grote overtuigingsmiddelen – duidelijk voor dat hij alle aspecten van de communicatiedriehoek belicht. Ethos heeft te maken met het beeld van de spreker, pathos heeft te maken met de emotionele staat van de toehoorder en logos structureert de boodschap. Wisse (1989: 7) haalt bovendien aan dat ethos en pathos kunnen overlappen. Hij stelt in de inleiding op zijn boek de vraag: welk effect wil ethos hebben op het publiek? Bepaalde kwaliteiten van de spreker zullen namelijk sympathie opwekken bij het publiek, wat in feite een emotie is. Uit onze analyse van de redevoeringen van Barack Obama zal inderdaad blijken dat de grenzen tussen ethos, logos en pathos erg onduidelijk zijn.

Aristoteles beschouwt de retoriek als een 'organische eenheid met essentiële kenmerken of functies' (Huys 2004: 6). Aristoteles onderscheidt drie basisfuncties van de retorica: wat moet je zeggen om te overtuigen (overtuigingsmiddelen), hoe moet je het zeggen (stijl) en in welke volgorde moet je het zeggen (opbouw)? Wanneer we de structuur van de *Rhetorica* bekijken, komen we tot de vaststelling dat voor Aristoteles de overtuigingsmiddelen het allerbelangrijkste onderdeel waren (dit in tegenstelling tot zijn voorgangers en tijdgenoten die de nadruk op de stijl legden). De eerste twee boeken van de *Rhetorica* handelen namelijk over de pisteis, de overtuigingsmiddelen. Dit komt overeen met de Latijnse inventio. Het derde boek handelt zowel over de opbouw van de redevoering (dispositio) als over de stijl (elocutio).

Uit de samenstelling van de *Rhetorica* blijkt dus duidelijk dat Aristoteles het meeste belang hecht aan de overtuigingsmiddelen. Het zijn deze overtuigingsmiddelen die als gids zullen dienen voor onze analyse van de redevoeringen van Barack Obama.

2.3 De basiselementen van een geslaagde redevoering: ethos, pathos, logos en lexis

2.3.1 Ethos

Ethische bewijzen zijn volgens Aristoteles bewijzen die voortgebracht worden door het betrouwbare karakter van de spreker. Wat bedoelt Aristoteles nu juist met ethos? Het is allereerst belangrijk om een onderscheid te maken tussen de twee betekenissen die ethos had in de Griekse oudheid. Ethos kan zowel karakter betekenen als het gebruik van het karakter als overtuigingsmiddel (Wisse 1989: 5). Het is inderdaad mogelijk om een publiek te overtuigen door het karakter van de spreker op een gunstige manier te belichten. Ethos kan dus gebruikt worden als materiaal voor een overtuigingsmiddel. Dit overtuigingsmiddel wordt ook ethos genoemd, met heel wat verwarring tot gevolg. In deze scriptie zullen wij ons focussen op ethos als overtuigingsmiddel.

Ethos wordt heel kort in het eerste hoofdstuk van het tweede boek van de *Rhetorica* behandeld. Ondanks deze beknoptheid is Aristoteles' uitleg toch erg duidelijk. Dit is het begin van de passage over ethos:

Wat nu de redenaars zelf betreft: er zijn drie factoren die hun geloofwaardigheid in de hand werken, aangezien er evenveel eigenschappen zijn die ons vertrouwen inboezemen los van de eigenlijke bewijsvoering. En dat zijn het inzicht, de deugdzaamheid en de welwillendheid. Redenaars gaan immers in de fout in verband met het onderwerp van hun betoog of van hun adviezen, wanneer ze ofwel in al die kwaliteiten of in een deel ervan in gebreke blijven. Inderdaad, ofwel houden ze er door onverstand verkeerde denkbeelden op na, ofwel zijn hun opvattingen goed maar zeggen ze uit morele slechtheid niet wat ze denken, ofwel zijn ze verstandig en integer maar ontbreekt hen de goodwill, waardoor het kan gebeuren dat ze de beste oplossingen kennen maar het vertikken om die aan te bevelen. Andere gevallen zijn er niet. (Aristoteles 2004: II, 2, 5 1378a6-1378a15)

Ethos als overtuigingsmiddel moet er dus voor zorgen dat de spreker als geloofwaardig overkomt. Dit effect kan men bekomen door het vertonen van wijsheid, deugd en welwillendheid. Eigenlijk weerspiegelen deze deelaspecten van ethos nogmaals de drie overtuigingsmiddelen. Wijsheid en intelligentie komen tot uiting in de argumentatie (logos), een deugdelijk karakter sluit aan bij ethos, en welwillendheid en empathie sluiten eerder aan bij pathos. Dit is ergens ook wel logisch aangezien Aristoteles erop hamert dat goede retoriek bestaat uit een evenwichtige mix van ethos, logos en pathos.

Maar waarom is de uiteenzetting over ethos zo kort? Dit valt eenvoudig te verklaren. In deze verklarende passage over ethos verwijst Aristoteles voortdurend naar latere passages in zijn boek, waar de drie kwaliteiten grondiger behandeld zullen worden. Wijsheid duidt op intellectuele kwaliteiten en deugd op morele kwaliteiten. Wisse (1989: 30) haalt aan dat de derde kwaliteit, welwillendheid, overbodig lijkt. Aristoteles zegt namelijk dat een spreker goed kan zijn, maar toch bepaalde adviezen achter kan houden. Deze opvatting strookt dus niet met ons concept van goedheid, maar wel met het Griekse concept aangezien men volgens de Griekse opvatting goed moest doen voor zijn vrienden, maar zijn vijanden kwaad moest doen. Ethos kan dus gedefinieerd worden als het element van de redevoering dat de spreker als betrouwbaar doet overkomen. Of, gezien vanuit het standpunt van de toehoorder, het element dat aan het publiek de indruk geeft dat de spreker betrouwbaar is. Ethos is dus niet iets waarover de spreker beschikt. Het is iets dat het publiek aan hem toeschrijft (Braet 2007: 50).

Uit Aristoteles' uiteenzetting blijkt duidelijk dat ethos een rationeel element is dat niet beïnvloed wordt door emotie. Nochtans worden ethos en pathos door geleerden vaak als de irrationele overtuigingsmiddelen benoemd. Ethos kan als het ware gezien worden als een soort garantie voor de waarachtigheid van de argumentatie gebruikt door de spreker (Wisse 1989: 33). Wanneer we ethos echter als een rationeel element beschouwen, dan is er ook geen overlapping meer tussen ethos en pathos. Bovendien zegt Aristoteles zelf dat ethos als overtuigingsmiddel inherent voort moet vloeien uit de redevoering⁵ zelf en niet uit een of ander idee dat het publiek van de spreker heeft:

Maar dat vertrouwen moet tot stand komen door de toespraak zelf, niet door een of andere vooropgezette idee over de kwaliteit van de spreker. (Aristoteles 2004: I, 2, 4 1356a8-1356a10)

⁵ Ook logos en pathos moeten voortkomen uit de redevoering zelf. Het zijn dan ook entechnische overtuigingsmiddelen in plaats van atechnische overtuigingsmiddelen.

Behalve het ethos van de spreker, speelt verder ook het ethos van het publiek een rol. De redenaar moet zijn taalgebruik en argumentatie namelijk aanpassen aan zijn publiek (Kennedy 1963: 92).

Ethos heeft dus betrekking op het morele karakter van de spreker zoals dit naar voren komt uit de redevoering. Dit element wordt door Aristoteles als het belangrijkste bestempeld omdat het publiek zich bij haar beslissing vaak gaat laten leiden door de algemene indruk die de spreker nalaat.

Het klopt immers niet dat, zoals sommige theoretici poneren, in de retorica de positieve indruk die de spreker maakt in geen enkel opzicht zou bijdragen tot zijn overtuigingskracht. Integendeel, je zou haast kunnen zeggen dat het karakter zowat de dominerende factor in de overtuiging is. (Aristoteles 2004:I, 2, 4-6 1356a11-1356a13)

Belangrijk is ook dat je als spreker toont dat je niet zonder gebreken bent. Dit moet je natuurlijk niet overdrijven. Aristoteles benadrukt de interactie tussen ethos, pathos en logos.

Opvallend in bovenstaande passage is dat Aristoteles ethos het meest effectieve overtuigingsmiddel noemt. Dit komt toch wel een beetje als een verrassing. Uit de *Rhetorica* blijkt namelijk dat Aristoteles logos, en meer bepaald het enthymeem⁶, de basis vindt van alle retoriek. Hoe kan ethos dan het beste overtuigingsmiddel zijn? Voor Eugene Garver (2000: 113) is het duidelijk dat ethos beschouwd moet worden als een functie van logos. Ethos komt tot stand door het gebruik van argumentatie. Het is het product van logos, maar is in feite krachtiger dan de argumentatie die ethos tot stand gebracht heeft. Garver (2000: 113) haalt aan dat voor Aristoteles ethos de sleutel tot succesvolle overtuiging is, maar dat het geen doel op zich vormt voor de spreker.

In feite zijn er drie karakters betrokken bij een redevoering: het karakter van de spreker, het karakter van zijn opponent en het karakter van het publiek. De spreker zorgt niet enkel voor de constructie van een ethos in de geest van zijn publiek, maar hij moet eveneens in staat zijn het ethos van het publiek te achterhalen. Hij zal namelijk zijn argumenten moeten aanpassen aan de ingesteldheid van de toehoorders ten opzichte van het onderwerp. Enkel wanneer dit gebeurt kan er sprake zijn van effectieve overtuiging. Hierbij dient opgemerkt te worden dat er duidelijk een wisselwerking tot stand komt tussen beide soorten van ethos. De redenaar speelt in op het ethos van het publiek door bepaalde argumenten te gebruiken. Deze argumenten vormen op hun beurt het ethos van de spreker in de geest van de toehoorders.

Volgens Aristoteles is dus de essentie van ethos dat de spreker als geloofwaardig overkomt. De logica hierachter is dat wanneer een spreker geloofwaardig is, hetgeen hij zegt ook gemakkelijker als waar zal aangenomen worden. Zijn argumenten krijgen meer daadkracht omdat hij door het publiek beschouwd wordt als een autoriteit op dat gebied. Wil een spreker als geloofwaardig overkomen dan moet hij te vertrouwen zijn, kennis van zaken hebben en oog hebben voor de belangen en waarden van het publiek (Braet 2007: 50).

2.3.2 Pathos

Wanneer de spreker een positief beeld van zichzelf gegeven heeft aan het publiek, kan hij zich beginnen te focussen op het teweeg brengen van emotie (pathos) bij het publiek. Deze emotie zal helpen bij het overtuigen. Emoties beïnvloeden namelijk het beslissingsproces. Aristoteles bespreekt in zijn *Rhetorica* de mogelijke emoties (steeds in verband met hun tegengestelde emotie) en hoe een spreker die kan teweegbrengen. Opvallend is ook dat na een bepaalde tijd de emoties terug in evenwicht komen. Het 'kairos', of gunstige moment, is daarom zeer belangrijk: weten wanneer je iets moet zeggen en wanneer niet.

Aristoteles behandelt pathos in de hoofdstukken 2 tot 11 in boek II van de *Rhetorica*. In deze hoofdstukken analyseert hij vijftien emoties: woede, mildheid/kalmte, liefde/vriendschap, haat, angst, zelfvertrouwen, schaamte, schaamteloosheid, welwillendheid, gebrek aan welwillendheid, medelijden, verontwaardiging, jaloezie, wedijver en verachting. Het belang van pathos voor het welslagen van een redevoering blijkt duidelijk uit de eerste zinnen van de volgende passage:

De emoties zijn al die gevoelens waardoor mensen een ommekeer meemaken en zo tot een verschillend oordeel komen, en die gepaard gaan met pijn of genot. Voorbeelden zijn woede, medelijden, angst en alle andere affecten van die aard, evenals hun tegenpolen. Bij de analyse van elk van die emoties dringt zich een drievoudige onderverdeling op. Ik bedoel, bijvoorbeeld

⁶ Een enthymeem is een retorisch syllogisme. Dit concept wordt onder 2.3.3 uitgelegd.

in verband met de woede: hoe ziet de situatie eruit van mensen die woedend zijn, op welke personen is men gewoonlijk kwaad en op welke gronden? Want als we één of twee van die elementen zouden beheersen, maar niet alle drie, zou het onmogelijk zijn om de woede op te wekken, en hetzelfde geldt voor de andere emoties. Onze opdracht bestaat er dus in om, zoals we bij het voorgaand onderzoek lijsten van uitspraken hebben opgemaakt, ook over deze materie op dezelfde manier te werk gaan en op de pas beschreven wijze een analyse door te voeren. (Aristoteles 2004: II, 1, 8-9 1378a21-1378a30)

Volgens Aristoteles hebben onze emoties een grote invloed op onze mening. Een goede redenaar dient dus rekening te houden met de effecten die bepaalde emoties kunnen uitlokken. Elke emotie moet dan op drie manieren geanalyseerd worden: wat zijn de voorwaarden voor het ontstaan van een emotie, wat is het object van de emotie en hoe ontstaat de emotie in kwestie? Als redenaar kan je – volgens Aristoteles – pas inspelen op de emoties als je deze ten volle begrijpt. Opvallend in deze benadering van de emoties is het rationele aspect. Een emotie is een intelligente respons die op een rationele manier, door het gebruik van argumenten, uitgelokt kan worden (Fortenbaugh 2007: 117). Een redenaar moet dus – dankzij zijn kennis van de werking van de emoties – weten op welk moment hij een bepaald argument moet gebruiken en belangrijker nog, wanneer hij moet zwijgen. Natuurlijk kan men vanuit deze benadering de retoriek afdoen als iets verderfelijks. De redenaar zou namelijk in staat zijn om de emoties van het publiek te manipuleren door een gericht gebruik van argumenten. Inderdaad, die mogelijkheid van misbruik bestaat, maar dit houdt volgens Fortenbaugh (2007: 117) niet in dat alle retoriek als verderfelijk moet worden beschouwd. De goede redenaar die over de nodige wijsheid en deugd beschikt, zal goede argumenten gebruiken die emoties oproepen die passen bij de situatie.

2.3.3 Logos

Logos, de argumentatie, wordt door Aristoteles als het belangrijkste overtuigingsmiddel beschouwd. Het vormt de basis van een goede redevoering. Aristoteles noemt logos het lichaam van de overtuiging.

Over de enthymemen, die de essentie⁷ van het argumentatie-materiaal uitmaken, reppen zij met geen woord, maar ze houden zich grotendeels onledig met kwesties die extern zijn aan het onderwerp. (Aristoteles 2004: I, 1, 9 1354a15)

Kennedy (geciteerd door Praet 2001: 77) suggereert daarop dat ethos en pathos dan misschien wel de ziel van de overtuiging zijn.

Aristoteles verdeelt logos in twee soorten: inductie en deductie. De retorische inductie noemt hij paradigma: het redeneren aan de hand van voorbeelden. Het gaat dan meer bepaald om twee types van voorbeelden: feiten uit het verleden waaruit de redenaar lessen trekt en fabels en parallellen die gebruikt worden ter illustratie. De vraag is echter: wanneer heeft men voldoende voorbeelden aangehaald zodat er een algemene conclusie uit getrokken mag worden?

Vervolgens bespreekt Aristoteles het retorisch syllogisme of enthymem. Dit is een syllogisme waarbij soms niet alle premissen expliciet vermeld worden. Het gaat meestal om een voor de hand liggende premisse die weggelaten wordt. Een voorbeeld hiervan is: 'Alle mensen zijn sterfelijk. Socrates is een mens, Socrates is dus sterfelijk.' De premisse, 'Socrates is een mens', is zo evident dat deze weggelaten kan worden. Bovendien kan een ingekort syllogisme ook het publiek dienen omdat het niet altijd in staat is lange en ingewikkelde redeneringen te volgen en het er bovendien genoeg in zal scheppen zelf de verzwegen premisse te kunnen verschaffen.

Wanneer men de werking van het retorisch syllogisme begrijpt, heeft men ook nood aan nuttige argumenten die bij de opbouw van het enthymem gebruikt kunnen worden. De retorica beschikt dan ook over een ruime catalogus aan premissen. Het gebruik van deze topoi, de zogenaamde loci communes en loci proprii (letterlijk: algemene en particuliere vindplaatsen van overtuigingsmiddelen), is typisch voor de retorica. Loci communes zijn algemene argumenten die men voor alle soorten van redevoeringen kan gebruiken. Het gaat niet om specifieke kennis maar om denkschema's die op alle

⁷ In het Grieks staat er letterlijk 'het lichaam' (τὸ σῶμα) in plaats van 'de essentie'.

thema's toegepast kunnen worden. Aristoteles haalt in zijn *Rhetorica* achtentwintig voorbeelden van loci communes aan (II, 23). Een voorbeeld is de topos argumentum e contrario, de topos van het tegengestelde. Bijvoorbeeld: als gierigheid slecht is, dan is gulheid goed. De loci proprii hangen daarentegen wel samen met het soort redevoering, maar niet met de specifieke inhoud van de redevoering.

Aristoteles onderscheidt drie soorten redevoeringen: de politieke redevoering (genus deliberativum/genos symboleutikon), de juridische redevoering (genus iudicale/genos dikanikon) en de gelegenheidsrede (genus demonstrativum/genos epideiktikon). Aristoteles associeert in zijn *Rhetorica* met elk van deze genres een bepaald tijdsaspect en een criterium. Zo dient de politieke redevoering om het publiek van een bepaalde zaak te overtuigen, i.e. iets aan- of afraden. Het publiek moet vervolgens een beslissing nemen over het nut van deze redevoering: zal het voorstel nuttig of nadelig zijn? Het gaat hier dus om iets dat in de toekomst zal gebeuren. Bij de gerechtelijke redevoering daarentegen moet het publiek nagaan of de beschuldigde al dan niet schuldig is aan een bepaalde daad in het verleden. De redevoering zelf dient om de beschuldigde te verdedigen of aan te klagen. Terwijl de voorgaande genera zich focussen op het overtuigende aspect van de redevoering, gaat het bij het genus demonstrativum eerder om de spreekstijl. De gelegenheidstoespraak dient om in het heden iemand te prijzen of te laken en ook het publiek moet hierover oordelen.

Benaming Genre	Taak van spreker	Tijd van oordeel	Criterium voor publiek
<i>Deliberativum</i>	aanraden en afraden	toekomst	nuttig of nadelig
<i>Iudicale</i>	verdedigen en aanvallen	verleden	onschuldig of schuldig
<i>Demonstrativum</i>	prijzen en laken	heden	prijzenswaardig of laakbaar

In Obama's redevoeringen kunnen we de drie overtuigingsmiddelen van Aristoteles gemakkelijk terugvinden. Hij presenteert zichzelf als een competente spreker en een deugdzaam persoon (ethos). Hij gebruikt levendige beeldspraak en doet beroep op anekdotes om bepaalde emoties op te roepen bij zijn publiek (pathos). En tot slot spoort hij zijn publiek aan om logisch na te denken en hiervoor voert hij weloverwogen argumenten aan (logos). Halmari (2003: 116) haalt bovendien aan dat zowel de vorm van het taalgebruik (stijlfiguren) als de inhoud van het taalgebruik (verwijzingen naar de Bijbel, autoriteiten, enz.) zorgen voor een persuasieve indruk op het publiek.

2.3.4 Lexis

Voor Aristoteles is het evident dat een begenadigd spreker moet weten welke overtuigingsmiddelen hij in een redevoering kan gebruiken. Nochtans is dit aspect niet voldoende. Ook de manier waarop de spreker zijn ideeën verwoordt (lexis) en structureert (taxis) speelt een grote rol in het welslagen van de redevoering. Aristoteles wijdt dan ook het hele derde boek van zijn *Rhetorica* aan de stijl en de opbouw van een goede redevoering.

Als volgend punt van onze uiteenzetting behandelen we de stijl. Het volstaat immers niet te weten wat je moet zeggen, het is ook nodig te weten hoe je het moet zeggen: dat draagt er in hoge mate toe bij dat een redevoering de indruk wekt een bepaald karakter te hebben. (Aristoteles 2004: III, 1, 2 1403b15-1403b18)

Een goede retorische stijl wordt volgens Aristoteles gekenmerkt door duidelijkheid, gepastheid, vervreemding en onopvallendheid (Aristoteles 2004: III, 2, 1-4 1404b1-1404b26). Opvallend is vooral de opmerking dat de stijl van de redenaar niet als gekunsteld mag overkomen. Een spreker moet dus als het ware voldoende stijlfiguren gebruiken, maar moet er eveneens voor zorgen dat het gebruik van deze stijlfiguren alledaags en spontaan overkomt.

Daarom moet je die kunst toepassen zonder dat iemand het merkt en niet de indruk wekken van een artificieel maar van een natuurlijk taalgebruik: natuurlijkheid is immers overtuigend, gekunsteldheid het tegenovergestelde. Ja, mensen nemen je dat kwalijk alsof je iets tegen hen in

het schild voert. (...) Kunst wordt op een elegante manier gecamoufleerd wanneer je bij je compositie een bewuste selectie maakt uit het alledaagse taalgebruik. (Aristoteles 2004: III, 2, 4 1404b18-1404b25)

Of zoals Antoine Braet (2007: 96) het verwoordt: 'ars est celare artem, de kunst is de kunst te verbergen.'

Aangezien het duidelijk is dat ook de stijl voor Aristoteles van groot belang is, zullen wij in deze scriptie niet enkel de drie overtuigingsmiddelen als invalshoek gebruiken, maar zullen we eveneens de stijl van Barack Obama onder de loep nemen. Alvorens over te gaan tot de analyse van enkele redevoeringen van Obama is het belangrijk om nog een ander concept toe te lichten, namelijk dat van de American Dream. Dit concept speelt namelijk een belangrijke rol in de redevoeringen van Barack Obama, voornamelijk in zijn speech op de Democratic Convention.

2.4 De American Dream als mythe van een volk

De kracht van Obama's redevoeringen lijkt deels te liggen in het oproepen van de American Dream, maar wat is de American Dream juist? Het concept van de American Dream is in feite een romantisch verhaal dat diep geworteld zit in de harten van de Amerikaanse burgers. Rowland en Jones (2007: 427) definiëren de American Dream als volgt:

This romantic narrative depicts America as a place of unbridled opportunities where anyone with will and gumption can make a better life. The romance is defined by scene, agency, and agent. The scene is America, a place of opportunity and challenge. The agency consists of American values flowing from the scene, values including inclusiveness, universality, progress, and empowerment. These values in turn define the agency of the hero - the agent - who is not a great leader standing larger than life, but an ordinary person made great by the values he/she shares with other Americans. In other words, the romance is the story of ordinary Americans seeking the American Dream.

Rowland en Jones halen aan dat het concept van de American Dream sinds de 19de eeuw fundamenteel deel uitmaakt van de Amerikaanse politiek. Verbazend genoeg werd het de laatste tijd meer en meer vereenzelvigd met het conservatisme als politieke ideologie. De American Dream werd daardoor een louter Republikeins instrument.

De Republikeinen hebben jarenlang een variant op de American Dream gepropageerd. De Amerikaanse Democraten en Republikeinen worden over het algemeen als volgt geframed⁸: het Democratische beleid past in een 'nurturant parent model' terwijl de Republikeinse politiek eerder een 'strict father model' is. In het 'strict father model' ligt de nadruk vooral op discipline en zelfstandigheid. De vader (i.e. de staat) staat als pater familias aan het hoofd van het gezin. Hij is degene die mag belonen en straffen. Elk individu is in dit model verantwoordelijk voor het vormen van zijn eigen toekomst. Wie hard werkt, zal dus een mooie toekomst kennen. Wie lui is, krijgt niets. Het 'nurturant parent model', ook wel het empathisch model genoemd, stelt daarentegen de moeder aan het hoofd van het gezin. Kinderen groeien op in een beschermde omgeving. Empathie speelt in dit model een grote rol. Kinderen moeten de wereld verkennen, maar wanneer er iets misloopt moeten ze getroost worden door hun ouders.

In de Republikeinse versie van de American Dream primeerde de verantwoordelijkheid van het individu boven die van de gemeenschap. Volgens Rowland en Jones (2007: 427) maskeerde deze versie van de American Dream de conservatieve ideologie. Daar heeft Obama, met zijn *Keynote Address to the Democratic National Convention* in 2004, verandering in gebracht. Obama's bijdrage aan de Democratische conventie bracht heel wat emoties teweeg. Stemmen gingen op dat deze onbekende senator wel eens de eerste zwarte president van Amerika zou kunnen worden. Rowland en Jones (2007: 428) merken over deze speech echter op:

What hasn't been recognized, however, about Obama's widely praised speech is that it was more about narrative than a defence of public policies associated with liberalism as an ideology. He said relatively little about particular policies, but instead focused on reclaiming the romantic narrative we have identified for liberals. In that way, Barack Obama's keynote

⁸ George Lakoff contrasteert deze twee modellen in zijn boeken *Moral Politics* and *Whose freedom?*

address at the 2004 Democratic National Convention forecasts the possibility of a sea change in political ideology, based not on policy but on narrative preference.

Fisher (1973: 160f.) beschouwt de American Dream als een mythe die de Amerikaanse cultuur definieert:

"Myths are," as Joseph Campbell observed, "public dreams. Dreams are private myths. Myths are vehicles of communication between the conscious and the unconscious, just as dreams are." Their functions are to provide meaning, identity, a comprehensive understandable image of the world, and to support the social order. Without dreams or myths, a man or nation is without a past, present, or future.

Fisher onderscheidt bovendien twee mythes in de American Dream: een materialistische mythe van individueel succes en een moralistische mythe van broederschap. Elk van deze mythes heeft een eigen retorische waarde. De materialistische mythe is gebaseerd op de gedachte van vrijheid. Elk individu moet de weg naar succes volgen door te volharden en zijn talenten ten volle te benutten. Het gaat dus om een egocentrische mythe waar het eigenbelang voorop staat. Voor Fisher is dit aspect van de American Dream voor ondermijning vatbaar. Mensen die het zelf geprobeerd hebben en gefaald hebben, geloven niet in de materialistische mythe. Noch zij die afkeer hebben van de corruptie en van de concurrentie die speelt in een dergelijke wereld, noch zij die alle hoop zetten op het moralistische aspect van de mythe, kunnen meegevoerd worden in het geloof in de kracht van deze mythe. De moralistische mythe is daarentegen geworteld in de Declaration of Independence:

*We hold these truths to be self-evident, that **all men are created equal**, that **they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights**, that **among these are Life, Liberty and the pursuit of Happiness**. That to secure these rights, **Governments are instituted among Men, deriving their just powers from the consent of the governed**, That whenever any Form of Government becomes destructive of these ends, it is the Right of the People to alter or to abolish it, and to institute new Government, laying its foundation on such principles and **organizing its powers in such form**, as to them shall seem most likely to effect their **Safety and Happiness**.*

Het is duidelijk dat in deze versie van de mythe waarden vooropstaan. Voor Fisher (1973: 162) is het onderscheid tussen beide mythes dan ook duidelijk:

Where the materialistic myth involves a concept of freedom that emphasizes the freedom to do as one pleases, the moralistic myth tends toward the idea of freedom that stresses the freedom to be as one conceives himself.

Opvallend is ook dat we in deze twee aspecten van de mythe de twee modellen van de Amerikaanse samenleving kunnen terugvinden. De materialistische mythe met zijn nadruk op hard werken om zo tot eigen successen te komen, sluit duidelijk aan bij het 'strict father model'. De moralistische mythe en zijn altruïstische eigenschappen zorgen voor een toenadering tot het 'nurturant parent model'. De Republikeinen en de Democraten zijn dus geneigd om één aspect van de American Dream te laten domineren in hun politieke programma's. In onze scriptie zullen we nagaan welke richting Obama inslaat, maar we kunnen alvast opmerken dat Obama vaak 'small miracles' (Democratic Convention 2004) aanhaalt. Hij doet beroep op de gemeenschappelijke waarden (van Democraten én Republikeinen) en gebruikt eenvoudige ontmoetingsverhaaltjes om aan te tonen dat Amerika inwoners die wel hard werken, toch teleurstelt. Hij legt de fouten in het zogenaamd onfeilbare systeem bloot.

Obama's point was that these ordinary people had done everything right, but they still were suffering. They had strong values and had worked hard, but were being denied access to the American Dream because the government had not lived up to its side of the bargain. (Rowland& Jones 2008)

3 Casestudy: Obama als redenaar

3.1 Situering van de geanalyseerde speeches

Als inleiding op onze casestudy geven we eerst een korte uitleg en situering⁹ bij de drie redevoeringen die we zullen analyseren.

De speech *Super Tuesday* werd op 5 februari 2008 uitgesproken in Chicago, Illinois. Obama gaf deze redevoering op het moment dat de eerste – Democratische – verkiezingsronde bijna afgelopen was. Hij wilde hiermee de mensen die nog moesten gaan stemmen overtuigen om op hem te stemmen. Belangrijk is echter wel dat het op het moment van de redevoering al duidelijk was dat Hillary Clinton Barack Obama toch niet zo gemakkelijk zou verslaan. Ook hij was erin geslaagd om in veel staten te winnen met als gevolg dat de race om presidentskandidaat van de Democraten te worden, verderging. Deze redevoering is zoals de meeste redevoeringen van Barack Obama gericht op de toekomst. We kunnen deze speech dan ook indelen bij het genus *deliberativum*.

Dat Obama thuis is in de kunst van de retoriek werd overduidelijk in de prachtige speech die hij op 28 augustus 2008 gaf op de Democratic National Convention in Denver, Colorado. Niet alleen bracht hij een sterke boodschap van hoop met zijn American Promise, maar hij etaleerde eveneens een heel gamma aan retorische kunstgrepen. Het sleutelthema van deze redevoering was de Amerikaanse belofte. Obama zou als president Amerika terug herstellen tot het land van de American Dream.

In deze redevoering demonstreerde hij zijn retorische capaciteiten op een uitmuntende wijze. Dit was een inspirerende speech die mensen bij elkaar bracht en van Amerika terug de *United States of America* maakte. Obama verwees naar gemeenschappelijke waarden en haalde glorieuze momenten uit de Amerikaanse geschiedenis aan. Zijn speech krioelde ook van de Bijbelcitataten, spreekwoorden en woorden van begenadigde sprekers. Hij zorgde ervoor dat zijn redevoering niet afstandelijk overkwam, maar betrok zijn publiek door gedetailleerde anekdotes te vertellen, door levendige en dynamische woordenschat te gebruiken en door te verhalen over kernmomenten uit zijn eigen leven. Zijn betoog was bovendien goed gestructureerd door zijn efficiënt gebruik van herhalingen, retorische vragen en alliteraties. Kortom, een schoolvoorbeeld van goede retoriek. De speech behoort tot het genus *deliberativum* aangezien de rede betrekking heeft op de toekomst.

Obama's opvallende retoriek werd al sinds de Democratic Convention in 2004 geprezen. De eerste Afro-Amerikaanse president van Amerika werd meer dan eens vergeleken met grote sprekers zoals Martin Luther King, Abraham Lincoln, Franklin Roosevelt of J. F. Kennedy. Doorheen zijn presidentiële campagne leek Barack Obama de ene na de andere kunstig geconstrueerde speech moeiteloos uit zijn mouw te schudden. De verwachtingen waren dan ook hooggespannen voor die ene belangrijke redevoering: de speech op de inwijdingsplechtigheid op 20 januari 2009. De ontgoocheling was dan ook groot toen deze speech niet zo inspirerend bleek te zijn als Obama's voorgaande speeches. Dit blijkt uit de krantencomentaren:

Barack Obama has always been a wordsmith - it was one of the things that defined him as a candidate - so the bar was already high. For this moment in America's history though, his tone was businesslike and sombre. (Richard Lister, BBC News)

He was soon back to his oratorical best as he delivered an inaugural speech likely to go down in history not just for the fact that it was delivered by a black man, but for its stirring call to arms in the face of economic and geopolitical crises. (Philippe Naughton, Times Online)

A presidential inaugural address can be pitched either to the ages, replete with eternal verities, or to the particular moment, cataloguing the challenges of the day, but rarely to both. I think most of us expected the former from Barack Hussein Obama, whose most stirring oratories have certainly sung with ageless poetry. This speech had those moments, to be sure, and Obama from time to time reached back to Abraham Lincoln, George Washington and even to Paul the Apostle. But what was surprising was how rooted in the current moment the speech was. (...) So maybe he thought, let's put the poetry on the shelf. It's time now to get to work. He's got a lot of that ahead of him, so it's understandable I suppose if that, not rhetoric, is what is foremost in his mind. (Michael Tomasky, The Guardian)

⁹ Zie bijlage voor een overzicht van de belangrijkste thema's in 'word cloud'-formaat.

Our 44th president's Inaugural Address was solid, respectable, uplifting, suitably short, superbly delivered, but — in light of the towering expectations whipped up that his speech might belong in the company of those by Lincoln, F.D.R. and Kennedy — fell short of the anticipated immortality. (William Safire, The New York Times)

The speech was, in fact, low-key and earnest rather than inspiring, in the oratorical sense, which is not a bad thing. (William Gavin, The New York Times)

Een mogelijke verklaring voor deze eerder tegenvallende redevoering kan misschien gevonden worden in de gelegenheid waarvoor Obama deze speech gaf. Op 20 januari 2009 legde hij de eed af als president van Amerika. Het campagne voeren was voorbij, zijn doel was bereikt. Hij moest het Amerikaanse volk niet meer overtuigen dat hij de geknipte persoon was voor de rol van president. Zijn volk geloofde in hem want ze hadden massaal voor hem gestemd.

Een andere mogelijke verklaring is het feit dat de inhuldigingsrede een genre is dat onderhevig is aan heel wat regels. Obama beschikte over weinig vrijheid om de speech naar zijn hand te zetten. Campbell en Jamieson (2008: 56) geven de volgende definitie van een 'inaugural address':

From a generic perspective, then, a presidential inaugural reconstitutes the people as an audience that can witness the rite of investiture, rehearses communal values from the past, sets forth the political principles that will guide the new administration, and demonstrates that the president can enact the presidential persona appropriately. Still more generally, the presidential inaugural address is an epideictic [rhetorically demonstrative] ritual that is formal, unifying, abstract, and eloquent. At the core of this ritual lies epideictic timelessness — the fusion of the past and future of the nation in an eternal present in which we reaffirm what Franklin Roosevelt called "our covenant with ourselves", a covenant between the executive and the nation that is the essence of democratic government.

Zoals deze definitie aanhaalt kunnen we de inhuldigingsrede beschouwen als een genus demonstrativum. Dit soort van redevoering dient om lof of blaam uit te spreken. Een epideiktische redevoering nodigt het publiek uit om de performance van de spreker te evalueren. Bovendien roept het het verleden op en werpt het een blik (voorspelling) op de toekomst door te focussen op het heden. De herinnering van een gemeenschappelijk verleden is in feite één van de kernelementen van het genus demonstrativum. Dit genre wordt gekenmerkt door een nobele stijl. Belangrijk is dat de spreker politieke principes aanhaalt die door de nieuwe regering gevolgd zullen worden.

Hoewel deze inhuldigingsrede niet kan tippen aan Obama's andere redevoeringen, mogen we deze 'inaugural address' toch niet helemaal uit het oog verliezen. Obama toont hier namelijk opnieuw hoe goed hij de ars oratoria beheerst, hoewel hij zijn retorische kwaliteiten toch minder demonstreert dan in zijn vorige speeches.

3.2 Aristotelische analyse van enkele redevoeringen

De presidentsverkiezingen van 2008 waren geen gewone verkiezingen. De Amerikanen schaalden zich massaal achter een zwarte man die een boodschap van hoop uitsprak. Deze man, Barack Obama, zette zich in voor de gewone Amerikaan en beloofde Amerika tot een beter land te maken. Dit deed hij door onder andere te pleiten voor een betere ziekteverzekering. Obama slaagde er inderdaad in om een sterke boodschap van hoop te verkondigen, maar Obama is lang niet de enige politicus die inspeelt op de drang voor verandering van de gemiddelde Amerikaan. Wat maakt Obama dan zo speciaal?

Het is niet alleen de inhoud van de boodschap die telt, maar ook de manier waarop deze gebracht wordt. Er wordt vaak gesproken over Obama de redenaar en hij wordt vergeleken met grote sprekers zoals Cicero en Martin Luther King (Higgins: 2008). Dat Obama welbespraakt is staat vast. Bovendien weet hij zijn boodschap zo te brengen dat iedereen er zich door aangesproken voelt. Het is duidelijk dat er is nagedacht over Obama's redevoeringen. De kracht van deze speeches gaat uit van de overkoepelende boodschap die Obama aan zijn figuur en zijn programma heeft proberen te koppelen, namelijk 'Change? Yes we can!'

In wat volgt zullen wij ons buigen over de retorische opbouw van Obama's redevoeringen. Nochtans is dit niet het enige element dat van Obama zo'n begenadigd spreker maakt. Een goed geschreven tekst kan nog altijd slecht gebracht worden. Obama is heel zelfzeker en gelooft in wat hij

zegt. Hij heeft charisma en weet bovendien op een excellente manier gebruik te maken van de verschillende toonschakeringen van zijn stem. Zo spreekt hij telkens een ander register aan als hij belangrijke thema's aanhaalt. Bij het aanhalen van thema's die om aandacht vragen weet Obama emotie te leggen in zijn stem. Hij toont zo dat hij geeft om de kwesties die hij aanhaalt. Hoewel zijn kracht dus gebaseerd is op retorische hulpmiddelen komt Obama toch authentiek en geloofwaardig over. Dit aspect, dat verbonden is met het overtuigingsmiddel ethos, is volgens Aristoteles dan ook erg belangrijk. Obama weet bovendien ook wanneer hij moet pauzeren of juist versnellen, en hij gebruikt zijn handen om zijn woorden meer kracht bij te zetten. Kortom, Obama beheerst alle aspecten van de voordracht.

Een goede boodschap is pas doeltreffend wanneer het publiek erachter staat. Het is dan ook nodig dat de boodschap op een duidelijke manier gebracht wordt en bovendien zodanig dat het publiek aangespoord wordt om erover na te denken en het zich te herinneren. Obama maakt hiervoor gebruik van tal van antieke retorische procédés. In wat volgt zullen wij de retorische opbouw van zijn redevoeringen bespreken vanuit de Aristotelische kernbegrippen ethos, pathos en lexis¹⁰.

3.2.1 Geloofwaardigheid opbouwen: Obama en het overtuigingsmiddel ethos

Aristoteles wijst erop dat ethos erg belangrijk is bij retoriek. Je moet als spreker tonen dat je verstandig bent, dat je een deugdelijk iemand bent en dat je van goede wil bent. Kortom, mensen moeten geloven in wat je zegt. Dit is zeker het geval bij de presidentsverkiezingen waar de Amerikanen tenslotte kiezen voor degene die hun land moet leiden. Obama slaagt er bijzonder goed in om te tonen dat hij een leider is, dat hij autoriteit heeft, dat hij het beste voor heeft met Amerika. Amerika vertrouwde hem, en heeft daarom massaal voor hem gestemd.

De Aristotelische ethos is niet iets persoonsgebonden. Ethos vloeit voort uit de tekst en aldus uit het gebruik van retorische technieken. Obama heeft dit duidelijk begrepen. Zijn redevoeringen zijn zo goed opgebouwd dat ze de nadruk leggen op zijn deugzaamheid, zijn goede wil en zijn intellect. In dit hoofdstuk zullen wij illustreren hoe Obama deze drie aspecten van ethos naar voren brengt. We zullen zien dat Obama het publiek bij zijn campagne betreft door het veelvuldig gebruik van een inclusieve 'wij'. Zo toont hij dat hij van goede wil is. Bovendien legt deze aanpak eveneens de nadruk op Obama's deugzaamheid omdat hij zich niet beter waant dan het Amerikaanse volk en samen met hen aan een nieuwe toekomst wil bouwen. Ook het appelleren aan gemeenschappelijke waarden en ervaringen, maar eveneens het oproepen van de American Dream tonen dat Obama een deugzaam persoon is. Hij erkent in feite de wortels van de Amerikaanse maatschappij. Bovendien laat Obama doorheen al zijn redevoeringen zien dat hij een intellectueel is. Hij verwijst geregeld naar de Bijbel, naar de populaire cultuur en naar uitspraken van autoriteiten zoals Martin Luther King en J. F. Kennedy. Obama is duidelijk een belesen man.

Niet alleen door de inhoud van zijn redevoeringen refereert Obama aan de drie basisaspecten van ethos, maar eveneens door zijn verwoordingen. Het is opvallend dat Obama erg veel spreekwoorden gebruikt. Dit sluit in feite ook aan bij ethos, en meer bepaald bij de elementen deugzaamheid en intellect. Spreekwoorden bevatten namelijk algemene waarheden die een maatschappij doorheen de eeuwen heeft ervaren. Door veelvuldig gebruik te maken van deze traditionele spreekwoorden toont Obama dat hij wel degelijk thuis is in de Amerikaanse cultuur en geschiedenis. Iets dat zeker niet onbelangrijk is aangezien Obama van afkomst geen rasechte Amerikaan is.

Goede wil, deugzaamheid en intellect vloeien steeds een beetje in elkaar over. Door zijn goede wil te tonen, laat Obama meteen zien dat hij een deugzaam persoon is. Bovendien gebruikt hij zijn belesenheid, wat wijst op zijn intellectuele karakter, om ook weer de nadruk te leggen op zijn deugzaamheid. In de redevoeringen van Obama zijn we dus getuige van een wisselwerking tussen deze drie deelaspecten van het overtuigingsmiddel ethos. In wat volgt zullen we de manier waarop Obama deze deelaspecten oproept, bespreken.

¹⁰ In deze scriptie buigen we ons enkel over de aanwezigheid van de irrationele overtuigingsmiddelen ethos en pathos. Het overtuigingsmiddel logos komt ook duidelijk naar voren in de redevoeringen van Obama, maar aangezien dit overtuigingsmiddel eerder aansluit bij de verwoording van Obama's politieke programma, en onze scriptie een retorische analyse nastreeft, zal logos niet nader geanalyseerd worden. Verder onderzoek naar de kwaliteiten van de redevoeringen van de 44ste president van de Verenigde Staten zou gebruik kunnen maken van een logos-invalshoek.

3.2.1.1 Deelaspecten van ethos: goede wil en deugdzaamheid

Zoals we hierboven kort aangehaald hebben, kan een doordacht gebruik van persoonlijke voornaamwoorden een positief effect hebben op het ethos van de spreker. Een goed gebruik van de voornaamwoorden 'I' en 'we' kan een bepaald betekenisframe oproepen dat ervoor zorgt dat er een persoonlijke relatie opgebouwd wordt met het publiek. 'I' legt alle verantwoordelijkheid bij zichzelf en 'we' betreft iedereen bij de zaak. Bij de speeches van Obama brengt een kwantitatieve analyse van de verschillende voornaamwoorden interessante dingen aan het licht.

Voornaamwoord	Super Tuesday	Democratic Convention	Inaugural Address
<i>Iste persoon enk.:</i>			
I	26	81	3
my	3	19	2
me	2	12	0
<i>2de persoon enk.:</i>			
you	10	43	10
your	1	18	3
<i>Iste persoon mv.:</i>			
we	42	77	62
our	10	57	66
us	5	22	23
<i>3de persoon mv.:</i>			
they	16	18	17
their	7	13	10
them	5	9	4

Het is opvallend dat Obama voornamelijk de eerste persoon meervoud gebruikt. Dit doet hij waarschijnlijk om verschillende redenen. Allereerst lijkt het om een inclusieve 'we' te gaan. Met 'we' bedoelt Obama alle Amerikanen, zowel zijn toehoorders als hemzelf. Er wordt geen onderscheid of hiërarchie opgebouwd tussen de eventuele toekomstige president en het publiek. Of zoals Obama het zelf verwoordde tijdens een vragenuurtje in het Google-hoofdkwartier:

What we're looking for is somebody who will chart a course and say: Here is where America needs to go – here is how to solve our energy crisis, here's how we need to revamp our education system – and then gather the talent together and then mobilize that talent to achieve that goal. And to inspire a sense of hope and possibility. (Obama and the Power of Words, Stephen Hayes)

Obama verwoordt hier duidelijk wat hij wil zijn: niet iemand die boven het Amerikaanse volk staat, maar iemand die er middenin staat, als leider, en kiest voor de talenten die samen met heel Amerika het land terug kunnen opbouwen. Door het gebruik van het voornaamwoord 'we' wordt alles direct veel persoonlijker. Hij spreekt over zaken die alle Amerikanen aanbelangen.

Verder zorgt deze 'we' ervoor dat het publiek niet gezien wordt als louter passieve toehoorders, maar als mensen die een actieve rol spelen in de toekomst van de Verenigde Staten.

On this day, we gather because we have chosen hope over fear, unity of purpose over conflict and discord. On this day, we come to proclaim an end to the petty grievances and false promises, the recriminations and worn out dogmas, that for far too long have strangled our politics. We remain a young nation, but in the words of Scripture, the time has come to set aside childish things. The time has come to reaffirm our enduring spirit; to choose our better history; to carry forward that precious gift, that noble idea, passed on from generation to generation: the God-given promise that all are equal, all are free, and all deserve a chance to pursue their full measure of happiness. In reaffirming the greatness of our nation, we understand that greatness is never a given. It must be earned. Our journey has never been one of short-cuts or settling for less. It has not been the path for the faint-hearted - for those who prefer leisure over work, or seek only the pleasures of riches and fame. Rather, it has been the risk-takers, the doers, the makers of things - some celebrated but more often men and women obscure in their

*labor, who have carried **us** up the long, rugged path towards prosperity and freedom. (Inaugural Address)*

Ook in zijn speech op de Democratic Convention legt Obama de nadruk op de actieve rol van het Amerikaanse volk. Hij herhaalt bijvoorbeeld geregeld de zinsnede 'now is the time'. Zo kan hij ook door zijn stijl benadrukken hoe belangrijk dit moment is. De zaak is dringend: nu moeten de Amerikanen hun kans grijpen om Amerika opnieuw op te bouwen.

***Now is the time** to finally meet our moral obligation to provide every child a world-class education, because it will take nothing less to compete in the global economy. (...) **Now is the time** to finally keep the promise of affordable, accessible health care for every single American. (...) **Now is the time** to help families with paid sick days and better family leave, because nobody in America should have to choose between keeping their jobs and caring for a sick child or ailing parent. **Now is the time** to change our bankruptcy laws, so that your pensions are protected ahead of CEO bonuses; and the time to protect Social Security for future generations. And **now is the time** to keep the promise of equal pay for an equal day's work, because I want my daughters to have exactly the same opportunities as your sons. (Democratic Convention)*

De verschillende vormen van de eerste persoon meervoud leggen ook de nadruk op een gemeenschappelijk referentiekader van waarden en normen. We kunnen dus vaststellen dat het gebruik van de inclusieve 'we' zowel Obama's goede wil als zijn deugdzaamheid aanstipt. Bovendien speelt Obama hier ook in op het patriottisme van de Amerikanen. Door het gebruik van 'we' creëert Obama een bepaalde sfeer waarin de Amerikanen verandering eisen. Obama zorgt ervoor dat de Amerikanen voelen alsof ze er zelf iets kunnen toe bijdragen. Vaak is het zo dat men stemt voor een politicus die dan zijn eigen ding doet. Nu lijkt iedereen zijn eigen steentje bij te dragen.

*America, **our** work will not be easy. The challenges **we** face require tough choices, and Democrats as well as Republicans will need to cast off the worn-out ideas and politics of the past. For part of what has been lost these past eight years can't just be measured by lost wages or bigger trade deficits. What has also been lost is **our** sense of common purpose - **our** sense of higher purpose. And that's what **we** have to restore. (Democratic Convention)*

***We** can do this. It will not be easy. It will require struggle and sacrifice. There will be setbacks and **we** will make mistakes. And that is why **we** need all the help **we** can get. So tonight I want to speak directly to all those Americans who have yet to join this movement but still hunger for change - **we** need you. **We** need you to stand with **us**, and work with **us**, and help **us** prove that together, ordinary people can still do extraordinary things. (Super Tuesday)*

Treffend is ook dat Obama het gebruik van het persoonlijk voornaamwoord 'I' probeert te vermijden.¹¹ Zelfs wanneer het stricto sensu gaat om maatregelen die hij met zijn regering tot stand zal brengen, toch zorgt hij ervoor dat het lijkt alsof heel Amerika dit doet. En dat is in feite zijn idee: hij wil dat de Amerikanen hem kiezen als hun leider zodat hij hun instrument wordt, en dat alle maatregelen door hen goedgekeurd worden. Heel Amerika werkt aan een beter Amerika. Ook deze kunstgreep is een poging om zijn deugdzaamheid in het licht te zetten.

***We** may not agree on abortion, but surely **we** can agree on reducing the number of unwanted pregnancies in this country. The reality of gun ownership may be different for hunters in rural Ohio than for those plagued by gang-violence in Cleveland, but don't tell me **we** can't uphold the Second Amendment while keeping AK-47s out of the hands of criminals. I know there are differences on same-sex marriage, but surely **we** can agree that **our** gay and lesbian brothers and sisters deserve to visit the person they love in the hospital and to live lives free of discrimination. Passions fly on immigration, but I don't know anyone who benefits when a mother is separated from her infant child or an employer undercuts American wages by hiring illegal workers. This too is part of America's promise - the promise of a democracy where **we** can find the strength and grace to bridge divides and unite in common effort. (Democratic Convention)*

¹¹ De speech op de Democratic Convention is hierin een uitzondering.

*For everywhere **we** look, there is work to be done. The state of the economy calls for action, bold and swift, and **we** will act - not only to create new jobs, but to lay a new foundation for growth. **We** will build the roads and bridges, the electric grids and digital lines that feed **our** commerce and bind **us** together. **We** will restore science to its rightful place, and wield technology's wonders to raise health care's quality and lower its cost. **We** will harness the sun and the winds and the soil to fuel **our** cars and run **our** factories. And **we** will transform **our** schools and colleges and universities to meet the demands of a new age. All this **we** can do. And all this **we** will do. (Inaugural Address)*

Toch ontbreekt het persoonlijk voornaamwoord 'I' niet in Obama's redevoeringen. Hij maakt hier weloverwogen gebruik van wanneer hij uiting geeft aan zijn gevoelens over wat kan en wat niet kan. In die context wordt 'I' gebruikt om een bepaald ethos op te voeren.

*Because in the faces of those young veterans who come back from Iraq and Afghanistan, **I** see **my** grandfather, who signed up after Pearl Harbor, marched in Patton's Army, and was rewarded by a grateful nation with the chance to go to college on the GI Bill. In the face of that young student who sleeps just three hours before working the night shift, **I** think about **my** mom, who raised **my** sister and **me** on her own while she worked and earned her degree; who once turned to food stamps but was still able to send us to the best schools in the country with the help of student loans and scholarships. When **I** listen to another worker tell **me** that his factory has shut down, **I** remember all those men and women on the South Side of Chicago who **I** stood by and fought for two decades ago after the local steel plant closed. And when **I** hear a woman talk about the difficulties of starting her own business, **I** think about **my** grandmother, who worked her way up from the secretarial pool to middle-management, despite years of being passed over for promotions because she was a woman. She's the one who taught **me** about hard work. She's the one who put off buying a new car or a new dress for herself so that **I** could have a better life. She poured everything she had into **me**. And although she can no longer travel, **I** know that she's watching tonight, and that tonight is her night as well. (Democratic Convention)*

Dat het persoonlijk voornaamwoord 'I' voornamelijk gebruikt wordt om een bepaald ethos op te bouwen blijkt uit de speech van Obama op de Democratic National Convention. Bij deze redevoering springt direct in het oog dat de frequentie van het voornaamwoord van de eerste persoon enkelvoud een pak hoger ligt dan in andere speeches. Dit valt te verklaren door het feit dat Obama hier veel vertelt over zijn eigen leven en zijn ontmoetingen met gewone Amerikanen. Hij bouwt hier zijn ethos van deugdzaamheid op. Er dient echter wel opgemerkt te worden dat de frequentie van het voornaamwoord 'we' ook hoog blijft.

Obama gebruikt het voornaamwoord 'I' ook wanneer hij het over zichzelf als president heeft. Opvallend is wel dat die 'I' dient als leider van de 'we'-groep. De toekomst zal niet enkel door hem, maar door heel Amerika verwezenlijkt moeten worden. Zo neemt hij eigenlijk ook een beetje afstand van de verantwoordelijkheid in het geval dat er dingen mis zouden lopen.

*But **I** stand before you tonight because all across America something is stirring. What the naysayers don't understand is that **this election has never been about me. It's been about you.** (Democratic Convention)*

'They' komt heel wat minder voor in de speeches van Obama. Obama gebruikt het voornaamwoord 'they' vooral om een gemeenschappelijke vijand te benoemen. Dit gebruik van het voornaamwoord heeft als doel het bewerkstelligen van eenheid en aanvaarding bij het publiek.

*Now, there are some who question the scale of our ambitions - who suggest that our system cannot tolerate too many big plans. **Their** memories are short. For **they** have forgotten what this country has already done; what free men and women can achieve when imagination is joined to common purpose, and necessity to courage. (Inaugural Address)*

Naast het gebruik van persoonlijke voornaamwoorden gebruikt Obama ook elementen uit zijn eigen levensverhaal om zijn deugdzaamheid te illustreren. Opvallend hierbij zijn de pogingen om zichzelf te profileren als de incarnatie van de American Dream. Verder lijken ook zijn afkomst en karakter ingeschakeld te worden om zijn deugdzaamheid te benadrukken.

Obama's karakter komt bijvoorbeeld naar boven in zijn houding ten opzichte van zijn politieke opposenten. Obama breekt de ideeën van zijn tegenstanders nooit tot op de grond af. Bovendien gaat

hij ook nooit rechtstreeks tegen hen in. Obama zorgt er steeds voor dat hij hen looft en hun innovatieve ideeën aanhaalt, om dan vervolgens de vinger te leggen op dingen die beter kunnen. Deze houding illustreert zijn deugdzaamheid en zijn charisma.

Now let there be no doubt. The Republican nominee, John McCain, has worn the uniform of our country with bravery and distinction, and for that we owe him our gratitude and respect. And next week, we'll also hear about those occasions when he's broken with his party as evidence that he can deliver the change that we need. But the record's clear: John McCain has voted with George Bush ninety percent of the time. Senator McCain likes to talk about judgment, but really, what does it say about your judgment when you think George Bush has been right more than ninety percent of the time? I don't know about you, but I'm not ready to take a ten percent chance on change. (Democratic Convention)

Now, this isn't about me and it's not about Senator Clinton. As I've said before, she was a friend before this campaign and she'll be a friend after it's over. I respect her as a colleague, and I congratulate her on her victories tonight. But this fall we owe the American people a real choice. It's change versus more of the same. It's the future versus the past. (Super Tuesday)

Obama toont zo dat hij een goede leider is en bovendien motiveert hij anderen. Hij maakt een goede indruk en blijft een goede indruk maken. Obama is namelijk consequent en gaat niet drastisch in tegen de Republikeinen want dit zou betekenen dat hij het vroegere Amerika in vraag stelt, en met dit Amerika ook de vroegere keuze van de kiezers. Obama staat duidelijk voor Amerikaanse waarden. Dit zijn niet enkel Democratische maar ook Republikeinse waarden. Hij zorgt er ook voor dat zijn politieke programma op de hoogte van de algemene Amerikaanse waarden geplaatst wordt. Daarom is het nodig dat hij een hand uitrekt naar zijn Republikeinse opposenten.

Een duidelijk voorbeeld van zijn verzoeningspogingen zien we na zijn overwinning op Hillary Clinton, wanneer hij ervoor kiest om medewerkers van de Clinton-campagne aan te werven voor zijn eigen campagne. Bovendien verwijst Obama in zijn redevoeringen meermaals naar de Democraten én naar de Republikeinen om aan te tonen dat het gaat om de *United States of America*.

We are more than a collection of Red States and Blue States; we are, and always will be, the United States of America. (Super Tuesday)

Enerzijds toont hij zo zijn deugdzaamheid, maar anderzijds is dit een goede truc om Republikeinse stemmers op zijn hand te krijgen.

Het voordeel – en misschien ook het nadeel – voor Obama was dat zijn ethos nog grotendeels onbekend was bij het grote publiek. Hij had nog geen stempel gekregen. Het Amerikaanse volk wist hoogstens over hem hetgeen hij verteld had tijdens zijn memorabele speech op de Democratic National Convention in 2004. Tijdens deze bijeenkomst maakte hij zijn levensverhaal tot het verhaal van Amerika, een verpersoonlijking van de American Dream. Obama kon dus tijdens de presidentscampagne zijn ethos naar believen construeren. Ethos was dan ook een consistent thema in Obama's campagne.

Obama laat het niet na om te verwijzen naar zijn nederige afkomst, want hij, Barack Obama, is de levende verwezenlijking van de American Dream. Hij haalt meermaals zijn 'roots' aan, zoals hier in zijn inhuldigungsrede¹²:

And so to all other peoples and governments who are watching today, from the grandest capitals to the small village where my father was born: know that America is a friend of each nation and every man, woman, and child who seeks a future of peace and dignity, and we are ready to lead once more. (...) This is the meaning of our liberty and our creed - why men and women and children of every race and every faith can join in celebration across this magnificent mall, and why a man whose father less than sixty years ago might not have been served at a local restaurant can now stand before you to take a most sacred oath. (Inaugural Address)

Impliciet maakt Obama ook gebruik van het feit dat hij zwart is. Het is inderdaad zo dat de 44ste presidentsverkiezingen een speciaal karakter hadden. Ofwel zou Amerika voor het eerst een zwarte president hebben, ofwel voor het eerst een vrouwelijke president. Dit aspect wordt door Obama eerder

¹² Het is opvallend dat deze speech heel weinig autobiografische verwijzingen bevat (in vergelijking met zijn vorige speeches).

onopvallend verwerkt in zijn redevoeringen. Zo verwijst hij af en toe naar de rassenscheiding en het opvallende feit dat hij, als Afro-Amerikaan, president kan worden, terwijl bijvoorbeeld zijn vader 60 jaar geleden niet bediend zou zijn geworden in een lokaal restaurant:

why a man whose father less than sixty years ago might not have been served at a local restaurant can now stand before you to take a most sacred oath. (Inaugural Address)

In plaats van zijn zwart-zijn uit te buiten – als een soort reactie tegen racisme – gebruikt Obama het in zijn voordeel: hij maakt van zichzelf de personificatie van de American Dream. Obama legt voortdurend de nadruk op het feit dat ook hij ervaren heeft wat het Amerikaanse volk ervaart. Ook hij heeft geleden omdat hij niet van hoge komaf was. Obama is zoals vele Amerikanen geen "echte" Amerikaan. Zijn familie is geïmmigreerd, maar juist dit aspect verbindt hem met zijn publiek en bindt zijn publiek van verschillende nationaliteiten.

In de speech op de Democratic National Convention bijvoorbeeld is het opvallend dat Obama meermaals verwijst naar het feit dat hij geen traditionele presidentskandidaat is. Het is inderdaad zo dat hij evolueerde van als het ware een 'nobody' tot de nieuwe president van de Verenigde Staten en dit in een heel kort tijdsbestek. Andere presidentskandidaten, zoals Hillary Clinton, waren al langer bekend bij het grote publiek. Obama haalt dit aspect ook zelf aan:

I get it. I realize that I am not the likeliest candidate for this office. I don't fit the typical pedigree, and I haven't spent my career in the halls of Washington. (Democratic Convention)

Maar Obama weet deze negatieve punten om te buigen in zijn voordeel. Hij gebruikt zijn zwaktes om zichzelf deel uit te doen maken van de 'wij', van het Amerikaanse volk. Bovendien maakt hij niet enkel in het heden deel uit van die 'wij'. Ook in het verleden heeft hij samen met het Amerikaanse volk aan een nieuw Amerika gewerkt. Hij verwijst dan ook naar grote gebeurtenissen die ze samen meegemaakt hebben.

Because in the faces of those young veterans who come back from Iraq and Afghanistan, I see my grandfather, who signed up after Pearl Harbor, marched in Patton's Army, and was rewarded by a grateful nation with the chance to go to college on the GI Bill. (...) When I listen to another worker tell me that his factory has shut down, I remember all those men and women on the South Side of Chicago who I stood by and fought for two decades ago after the local steel plant closed. (Democratic Convention)

Het is echter wel belangrijk op te merken dat Obama's poging om zichzelf te positioneren als personificatie van de American Dream niet enkel als doel heeft om zichzelf te verheerlijken. Inderdaad, door aan te geven dat hij de American Dream heeft kunnen beleven, toont Obama impliciet dat hij zich gehouden heeft aan de Amerikaanse waarden en normen. Wie hard werkt, zal er geraken. Zo zet hij zijn deugdzaamheid in de verf. Toch dienen de herhaaldelijke verwijzingen naar de American Dream ook een ander doel. Hierop zullen we later ingaan wanneer we het hebben over het deelaspect intellect.

Naast het betrekken van het publiek en het inspelen op zijn onconventionele afkomst, toont Obama ook zijn deugdzaamheid en zijn goede wil door te wijzen op het huidige wanbeleid van de Verenigde Staten. Hij probeert dus eveneens zijn ethos te weerspiegelen in zijn redevoeringen door te zeggen dat bepaalde zaken niet door de beugel kunnen en dat hij die zaken wil veranderen.

America, we are better than these last eight years. We are a better country than this. This country is more decent than one where a woman in Ohio, on the brink of retirement, finds herself one illness away from disaster after a lifetime of hard work. This country is more generous than one where a man in Indiana has to pack up the equipment he's worked on for twenty years and watch it shipped off to China, and then chokes up as he explains how he felt like a failure when he went home to tell his family the news. We are more compassionate than a government that lets veterans sleep on our streets and families slide into poverty; that sits on its hands while a major American city drowns before our eyes. (Democratic Convention)

And while Washington is consumed with the same drama and division and distraction, another family puts up a For Sale sign in the front yard. Another factory shuts its doors. Another soldier waves goodbye as he leaves on another tour of duty in a war that should've never been authorized and never been waged. It goes on and on and on. But in this election - at this moment - you are standing up all across this country to say, not this year. Not this year. The stakes are

too high and the challenges too great to play the same Washington game with the same Washington players and expect a different result. This time must be different. (Super Tuesday)

Tot slot is het ook belangrijk dat we aandacht besteden aan Obama's gebruik van spreekwoorden. Wolfgang Mieder (2009) heeft een heel boek gewijd aan de treffende 'proverbial style' van Obama. Zoals we in onze beginparagraaf over ethos reeds vermeld hebben, helpt ook het gebruik van spreekwoorden bij het bewerkstelligen van een ethos van deugdzaamheid. Aangezien spreekwoorden algemeen aanvaarde waarheden bevatten, toont de spreker die zich op hen beroept dat hij een deugdzaam karakter heeft en dat hij vertrouwen heeft in de wijsheid van de traditie. In wat volgt zullen we onze drie redevoeringen belichten vanuit de invalshoek van de spreekwoorden.

Zoals blijkt uit de vorige passages is de speech op de Democratic National Convention in 2008 een erg belangrijke speech die door Obama op eloquente wijze gebracht werd. Obama heeft het hier over de American Promise: zijn visie op een nieuw Amerika. Wolfgang Mieder (2009) merkt op dat Obama over het algemeen veel gebruikmaakt van zogenaamde 'proverbial phrases'. Obama neemt zijn toevlucht tot spreekwoorden en gezegdes en past deze aan de context. Bovendien creëert hij ook zelf spreuken. Obama verwoordt de American Promise bijvoorbeeld als volgt:

*That businesses should live up to their responsibilities to create American jobs, look out for American workers, and play by the rules of the road. (...) That's the promise of America - the idea that we are responsible for ourselves, but that we also rise or fall as one nation; the fundamental belief that **I am my brother's keeper; I am my sister's keeper.*** (Democratic Convention)

Hier verwijst Obama naar *Genesis* 4, 9: 'Am I my brother's keeper?' Hij past dit gezegde aan zodat iedereen erbij betrokken wordt: man en vrouw. Vervolgens koppelt hij hier het spreekwoordelijke 'promise of equal pay for an equal day's work' aan. In zijn gebruik van spreekwoorden toont Obama zijn ethos aan het publiek. Mieder (2009: 73) merkt over de verwijzing naar de Bijbel op:

Just the same, his proverbial dyad "I am my brother's keeper and my sister's keeper" will certainly be remembered from his compassionate speeches. It overcomes the gender bias of the old wisdom, it adapts its message to the modern age, and it should best be cited the Obama way henceforth.

Het gebruik van gezegdes legt de nadruk op de wijsheid die ze bevatten. Het gaat om autoriteiten. Door beroep te doen op deze autoriteiten, toont Obama dat hij een deugdzaam en intelligent persoon is. Men dient wel op te merken dat Obama bijna nooit gezegdes letterlijk vermeldt, maar er meestal op alludeert. Het is dus de taak van de toehoorder om de allusie te begrijpen (Mieder 2009: 78). Opvallend is ook dat Obama zijn best doet om universele gezegdes te gebruiken en zich ver weg te houden van meer cultureel gebonden gezegdes. Dit is normaal aangezien zijn publiek bestaat uit erg uiteenlopende nationaliteiten. Zoals eerder gezegd opteert Obama er niet voor om deze 'proverbial phrases' verbatim over te nemen. Nee, hij past ze aan zodat ze passen in zijn argumentatie, namelijk de nood aan verandering. Obama creëert echter ook nieuwe spreekwoorden:

*Change happens because the American people demand it - because they rise up and insist on new ideas and new leadership, **a new politics for a new time.*** (Democratic Convention)

Dit zijn allemaal waarheden die hij creëert en die ook moeilijk te weerleggen zijn. Door het gebruik van spreekwoorden en metaforen zorgt Obama ervoor dat zijn speeches universeel toegankelijk zijn. Hij spreekt het hele Amerikaanse volk aan. Mieder merkt op (2009: ix):

I recognized that his sociopolitical rhetoric was to some degree informed by these renowned historical figures [Abraham Lincoln, Frederick Douglass, Martin Luther King, Roosevelt, Churchill, Truman, Kennedy]. But not only because he quotes them from time to time, but also because he follows in their 'proverbial footsteps', i.e., he clearly recognizes that effective political communication needs to find a linguistic common denominator understandable to all citizens. Part of that accessible language is the employment of folk speech in the form of proverbs and proverbial phrases.

Wolfgang Mieder voert aan dat deze 'proverbial phrases' duidelijk deel uitmaken van de stijl van Obama. Ze helpen hem om zijn gedachten omtrent bepaalde thema's zoals waarden en politiek duidelijk te verwoorden. Mieder (2009: x) concludeert dit na zijn analyse van Obama's tweede boek

The Audacity of Hope waarin Obama per 1,9 pagina's een gezegde gebruikt. Door het gebruik van goed herkenbare spreekwoorden spreekt Obama zijn publiek duidelijk aan en hij bereidt hen zo voor om hem te volgen in zijn ideeën over 'change'. Ook in zijn eerste boek *Dreams from my Father* komt exact hetzelfde aantal 'proverbial phrases' voor, namelijk één per 1,9 pagina's (Mieder 2009: xi). Mieder wijst ook op het gevaar van het teveel gebruiken van gezegdes en spreekwoorden. Zo kan men ook als te volks bestempeld worden omdat men in clichés vervalt. Bij Obama is dit echter niet het geval. Hij doseert¹³ zijn gebruik van 'proverbial phrases' erg goed (Mieder 2009: xi) en hij gebruikt deze op specifieke plaatsen waar ze van nut kunnen zijn. Obama gebruikt spreekwoorden en gezegdes om meer beeldspraak in zijn politieke ideeën te brengen en om te tonen dat zijn logica bewezen wordt door de wijsheid in oude spreekwoorden.

Bepaalde 'proverbial phrases' worden geregeld herhaald zoals 'to turn the page' in het kader van zijn slogan 'change', maar de meeste 'proverbial phrases' komen slechts een paar keer voor. Dit duidt nogmaals op de grote retorische kwaliteiten van Barack Obama. Hij kan uit een heel assortiment gezegdes putten en weet wanneer hij dat moet doen. Obama heeft een ongelooflijk taalgevoel en dat maakt van hem een goede spreker. Mieder (2009: xii) is ervan overtuigd dat

his politics were convincing, but it took language to bring his promise for change across to the people.

Volgens de auteur bevindt de grotere retorische kracht van Obama zich in dit gebruik van gezegdes die ervoor zorgden dat hij één werd met het Amerikaanse volk.

The proverb is an apt reminder of the power of language as a means of communication not just among individuals but also on the world stage of the mass media and especially politics. (Mieder 2009: 63)

Ook Obama ziet hoe belangrijk taal is. Dit wordt duidelijk uit zijn goed overwogen speeches, waar duidelijk lang over nagedacht is zodat ze perfect gestructureerd zijn. Obama legt zelf bovendien de nadruk op het feit dat taal ook op een negatieve, manipulatieve manier gebruikt kan worden. Hij wil ervoor zorgen dat zijn taalgebruik zo waarachtig mogelijk is:

One of the wonderful things about coming to Washington is realizing that everything you do is perceived as calculation. So I can't really spend a lot of time worrying how my words are interpreted. All I can do is make those words as true as possible. (interview on Morning Edition, 14 juli 2006, geciteerd door Mieder 2009: 63).

Het is nu eenmaal zo dat wanneer men het over Obama heeft, het woord 'oratory' ook altijd om de hoek komt kijken. Obama maakt, zo zegt Mieder (2009: 65), op een magistrale manier gebruik van formulair en metaforisch taalgebruik. Mieder haalt bovendien aan dat Obama vooral citeert uit de politieke wereld, meer dan uit de literaire wereld (tenzij je de Bijbel als literatuur zou beschouwen) en dat Obama's retorische modellen Abraham Lincoln, Frederick Douglass en Martin Luther King lijken te zijn (Mieder 2009: 68).

The American Promise (Democratic Convention) was een groot succes. Deze speech werd bekeken door miljoenen mensen binnen en buiten the USA. De speech bevat negen 'proverbial phrases' (Mieder 2009: 125). Obama begint met zijn dank te verwoorden dat het volk hem als presidentskandidaat naar voren schuift. Dan schakelt hij over naar de socio-economische problemen waarmee Amerika te kampen heeft. Hij legt de nadruk op de tekorten van de huidige regering. Obama claimt:

America, we are better than these last eight years. We are a better country than this. (Democratic Convention)

Ook gebruikt hij een somatische uitdrukking¹⁴: 'to sit on one's hands'.

*We are more compassionate than a government that lets veterans sleep on our streets and families slide into poverty; **that sits on its hands** while a major American city drowns before our eyes.* (Democratic Convention)

¹³ Obama lijkt dus erg goed rekening te houden met Aristoteles' waarschuwing om een stijl te gebruiken die ongekunsteld en natuurlijk overkomt.

¹⁴ Uitdrukking waarbij verwezen wordt naar lichaamsdelen.

Mieder (2009: 125) zegt hierover:

With just these few words and a proverbial phrase Obama is able to address the unfortunate neglect of veterans, the alarming increase of poverty, and the failure of reacting effectively to the destruction in New Orleans caused by the hurricane Katrina.

Het gaat om een speech tijdens een politieke conventie dus het is niet vreemd dat Obama uithaalt naar McCain en de Bush-regering.

*It's not because John McCain doesn't care. It's because John McCain doesn't get it. For over two decades, he's subscribed to that old, discredited Republican philosophy - give more and more to those with the most and hope that prosperity trickles down to everyone else. In Washington, they call this the Ownership Society, but what it really means is - you're on your own. Out of work? Tough luck. No health care? The market will fix it. Born into poverty? **Pull yourself up by your own bootstraps - even if you don't have boots.** You're on your own. (Democratic Convention)*

Obama maakt hier op een satirische manier gebruik van het gezegde.

Deze speech vertoont de typische structurele opbouw van de speeches van Obama. Hij vertrekt uit een negatieve situatie om vervolgens naar een positieve situatie te gaan: hoe het zou moeten zijn volgens de American Promise. In zijn verwoording van deze belofte geeft Obama een positief antwoord op het Bijbelvers 'Am I my brother's keeper?' Mieder (2009: 127) noemt deze passage het absolute hoogtepunt van de speech. Obama somt hier op wat zijn plannen voor Amerika zijn en hij begint elke paragraaf met de structurele formule 'now is the time' (herhaling). In plaats van lang uit te weiden over de noodzaak van een evenwaardig loon voor vrouwen, maakt Obama gebruik van het gezegde ('equal pay for equal work') en verwijst hij naar de toekomst van zijn dochters: absolute eenvoud en hartverwarmend.

And now is the time to keep the promise of equal pay for an equal day's work, because I want my daughters to have exactly the same opportunities as your sons. (Democratic Convention)

Obama past zijn betoog toe op zichzelf wat pathos opwekt. Hij pleit hier voor verandering. Verder gebruikt Obama nog een klassiek gezegde: 'a Trojan horse', een uitdrukking die iedereen kent, en een eigen pseudo-gezegde: 'a new politics for a new time'. De laatste zin van zijn redevoering 'Let us keep that promise - that American promise - and in the words of Scripture hold firmly, without wavering, to the hope that we confess' is een allusie op *Hebreeërs* 10, 23. Nochtans is dit Bijbelcitaat niet zo bekend, maar door de Bijbel expliciet te vernoemen gaat Obama ervan uit dat iedereen het kent. Mieder (2009: 128) denkt dat dit niet zo slim was, aangezien dit door weinig mensen begrepen zal worden. Deze zin bewijst echter weer hoe innovatief Obama omgaat met gezegdes.

While the quotation speaks of the promise of Christian Faith, Obama takes it out of its religious context and applies it in a secular sense to the hope and promise of the United States in the years to come. (Mieder 2009: 128)

In zijn *Inaugural Address* waren dan weer geen bekende uitspraken opgenomen van bekende Amerikanen. Nochtans maakte Obama toch wel een paar verwijzingen naar enkele culturele elementen.

Yet, every so often the oath is taken amidst gathering clouds and raging storms. (Inaugural Address)

Deze zin is een allusie op Churchill's boek *The Gathering Storm* (Mieder 2009: 134). Tot slot sluit Obama zijn redevoering af met 'in this winter of our hardship, let us remember these timeless words', dat dan weer een variatie is op Shakespeare's spreuk 'Now is the winter of our discontent' (Richard III). Volgens Mieder (2009: 134) is dit een goed gekozen vervolg op de weinig bekende quote van George Washington in Valley Forge. Het einde van de speech is volgens hem (Mieder 2009: 135) het beste:

I am thoroughly convinced that Barack Obama was wise to finish with Washington's insistence on hope, virtue, and freedom couched not in a quotable phrase but rather in a verbal image of striving towards a better future.

De inhuldigingsrede was eigenlijk een eerder teleurstellende speech zonder al te veel retorische hoogstandjes, maar Obama zei wel wat hij moest zeggen. De speech bevat achttien spreekwoorden. Het eerste gezegde kunnen we terugvinden in het volgende fragment:

*These are the indicators of crisis, subject to data and statistics. Less measurable but no less profound is a sapping of confidence across our land - a nagging fear that America's decline is inevitable, and that the next generation must **lower its sights**. Today I say to you that the challenges we face are real. They are serious and they are many. They will not be met easily or in a short span of time. But know this, America - they will be met. (Inaugural Address)*

Voor Mieder (2009: 138) is het duidelijk:

This is vintage Obama rhetoric, with first applying the negative proverbial phrase "to lower one's sights" and then immediately pushing it aside in favour of meeting the challenges facing the country with courage, hope, and optimism.

Ook de allusies op de Bijbel ontbreken in deze redevoering niet.

*We remain a young nation, but in the words of Scripture, **the time has come to set aside childish things**. (Inaugural Address)*

Dit is een citaat uit de *Eerste Brief aan de Corinthiers* I 13,11. Verder alludeert Obama ook op het gezegde 'all men are created equal' en vervolgens op de triade 'life, liberty, and the pursuit of happiness' uit de *Declaration of Independence*. Ook de grootheid van de natie komt in deze speech aan bod, een belangrijk thema voor Obama:

Greatness is never a given. It must be earned. (Inaugural Address)

In het vervolg van de redevoering volgen nog een heel aantal 'proverbial phrases' zoals 'It is not whether our government is too big or too small, but whether it works, 'A nation cannot prosper long when it favors only the prosperous', 'People will judge you on what you can build, not what you destroy' en 'We will extend a hand if you are willing to unclench your fist.' Tegen het einde van zijn speech vat Obama tenslotte de hele presidentscampagne nog eens treffend samen in de spreuk 'The world has changed and we must change with it'.

Ook bij het gebruik van spreekwoorden nemen we de wisselwerking tussen de drie deelaspecten van ethos waar. Een stijl gekenmerkt door spreekwoorden duidt niet enkel op deugzaamheid van de spreker, maar toont eveneens dat de spreker over een zeker intellectualisme beschikt. Zo past dit deeltje eigenlijk ook onder het deelaspect intellect.

3.2.1.2 Deelaspecten van ethos: intellect

Aristoteles zegt dat het tentoonspreiden van intellect een groot aandeel heeft in het tot stand brengen van een positief ethos. Obama slaagt hier wonderwel in. Uit zijn redevoeringen blijkt duidelijk dat hij een intellectuele en belezen man is. Deze indruk wordt opgewekt door de veelvuldige verwijzingen naar de Amerikaanse cultuur en haar rolmodellen. Obama vertoont eveneens inzicht in de belangrijke momenten uit de Amerikaanse geschiedenis.

Opvallend is dat Obama vooral op die geschiedenis een sterke nadruk legt: op verleden, heden en toekomst. Voor hem is het duidelijk wat er moet gebeuren: het is tijd dat Amerika het blad omdraait. En die geschiedenis moeten ze samen maken, Obama en het Amerikaanse volk. Obama gebruikt anekdotische feiten en verwijzingen naar belangrijke historische gebeurtenissen om zijn programmapunten duidelijk te maken aan de gewone man. Het gebeurt namelijk maar al te vaak dat redevoeringen boven de hoofden van het Amerikaanse volk gehouden worden.

Hoewel we reeds hebben aangetoond dat Obama's achtergrond in zijn voordeel kan werken, heeft hij zijn achtergrond ook tegen zich. Obama is geen conventionele Amerikaan. Hij moet zichzelf en zijn claim op het presidentschap dus bewijzen door zijn aandeel in en zijn kennis van de Amerikaanse geschiedenis en waarden aan te tonen. Dit doet hij onder meer door meermaals te verwijzen naar grote Amerikaanse autoriteiten zoals John F. Kennedy, Martin Luther King en ook de Bijbel.

That's the promise of America - the idea that we are responsible for ourselves, but that we also rise or fall as one nation; the fundamental belief that I am my brother's keeper; I am my sister's keeper. (Democratic Convention)

It will require a renewed sense of responsibility from each of us to recover what John F. Kennedy called our "intellectual and moral strength." (Democratic Convention)

We are the party of Roosevelt. We are the party of Kennedy. (Democratic Convention)

And it is that promise that forty five years ago today, brought Americans from every corner of this land to stand together on a Mall in Washington, before Lincoln's Memorial, and hear a young preacher from Georgia speak of his dream. The men and women who gathered there could've heard many things. They could've heard words of anger and discord. They could've been told to succumb to the fear and frustration of so many dreams deferred. But what the people heard instead - people of every creed and color, from every walk of life - is that in America, our destiny is inextricably linked. That together, our dreams can be one. "We cannot walk alone," the preacher cried. "And as we walk, we must make the pledge that we shall always march ahead. We cannot turn back." (Democratic Convention)

Door te verwijzen naar grote leiders zoals Martin Luther King en Kennedy sluit Obama zich aan bij deze grote leiders, maar hij zorgt er eveneens voor dat hij ook een eigen aspect in zijn redevoeringen, in zijn ethos legt. Obama is geen duplicaat, wel een nieuwe grote leider die in dat rijtje van leiders past. Obama verwijst naar autoriteiten zoals Martin Luther King en John F. Kennedy om zijn eigen ideeën te ondersteunen en te tonen dat zijn voorstellen in de lijn liggen van die van mensen die zichzelf reeds bewezen hebben. Het toont dat hij niet de enige is die er zo over denkt. Of zoals Ryan Hehner (2009: 67) het verwoordt:

By aligning himself with leaders to whom Americans have turned in times of racial strife or in the wake of a terrorist attack, by proving to his audience that he understands what they have lost and knows how to get it back, by demonstrating how he embodies the challenges the country faces and the change it needs, Sen. Obama has successfully created the ethos of a leader.

Ook dat versterkt het wij-gevoel, wat heel belangrijk is, want Amerika zal als één groep moeten reageren om Obama aan de macht te krijgen. Obama legt heel hard de nadruk op het feit dat hij getuige is geweest van alle miserie. Dat hij in het volk vertoeft en er niet boven, zoals andere staatshoofden. Hij gebruikt erg vaak de woorden 'I've seen' om zijn woorden meer daadkracht bij te zetten. Zijn verhalen worden niet zomaar verhalen, maar feiten. Het zijn anekdotische argumenten, geen abstract theoretisch gezever. Obama leeft zich in in de modale Amerikaan. Hij past zijn ideeën toe op zijn eigen ervaringen.

And as someone who watched my mother argue with insurance companies while she lay in bed dying of cancer, I will make certain those companies stop discriminating against those who are sick and need care the most. (Democratic Convention)

Ook in zijn inhuldigingsrede verwijst Obama naar belangrijke momenten in de Amerikaanse geschiedenis. Zo haalt hij enkele keren de *Declaration of Independence* aan:

What is demanded then is a return to these truths. (...) All are equal, all are free, and all deserve a chance to pursue their full measure of happiness.(...) But because We the People have remained faithful to the ideals of our forbearers, and true to our founding documents. (Inaugural Address)

Hij alludeert eveneens op president Washington in Valley Forge:

...the father of our nation ordered these words be read to the people. (Inaugural Address)

Maar ook de Bijbel en hymnen komen in deze redevoering aan bod:

...but in the words of Scripture, the time has come to set aside childish things. (Inaugural Address: Eerste brief aan de Corinthiërs 13, 11)

...who have carried us up the long, rugged path towards prosperity and freedom. (Inaugural Address)

Opvallend is ook dat Obama niet enkel referenties maakt naar Amerika's politieke verleden, maar eveneens verwijst naar de Amerikaanse populaire cultuur. Zo alludeert hij bijvoorbeeld op het bekende liedje 'Pick yourself up', gezongen door Fred Astaire en Ginger Rogers:

Starting today, we must pick ourselves up, dust ourselves off, and begin again the work of remaking America. (Inaugural Address)

*Nothing's impossible, I have found.
For when my chin is on the ground,
I pick myself up, dust myself off,
Start all over again.* (Pick Yourself up – Astaire & Rogers)

Een andere manier waardoor Obama's intellectualisme duidelijk wordt is zijn vermogen om de American Dream in een nieuwe vorm te gieten zodat deze in zijn visie voor Amerika past. Ook het verwijzen naar de American Dream past zo in de wisselwerking tussen deugdzaamheid, goede wil en intellect. Obama appelleert aan waarden die zich in het hart van de American Dream bevinden. Hij legt de nadruk op hard werken, patriottisme en doorzettingsvermogen, maar vervolgens toont hij dat de natie gewone Amerikanen die leven volgens de waarden van de American Dream toch teleurstelt. Deze illustratie gebeurt aan de hand van anekdotes:

Now is the time to help families with paid sick days and better family leave, because nobody in America should have to choose between keeping their jobs and caring for a sick child or ailing parent. (Democratic Convention)

And while Washington is consumed with the same drama and division and distraction, another family puts up a For Sale sign in the front yard. Another factory shuts its doors. Another soldier waves goodbye as he leaves on another tour of duty in a war that should've never been authorized and never been waged. It goes on and on and on. (Super Tuesday)

Door deze aanklacht van de werking van het politieke stelsel waarbij mensen die alles goed doen toch lijden, toont Obama weer zijn goede wil. Bovendien dicht hij zichzelf een rol toe in het verhaal van de American Dream.

Obama clearly viewed his personal story as a microcosm of a larger story, the American Dream. He was one of a multitude of Americans who had risen from humble beginnings, with hard work and perseverance, some assistance from the government, and faith in the possibilities that lay within a tolerant and generous America, to achieve the seemingly impossible. Although his story was unique, Obama was one with every person, regardless of race, creed, religion, or political affiliation, whether born in America or in some distant land, who in the magical place had seen their dreams through to fruition. (Rowland&Jones 2007: 435)

Hij, Barack Obama, is in staat geweest om de American Dream te verwezenlijken. Hij geeft alle Amerikanen de moed dat de American Dream nog steeds bereikbaar is als je de universele waarden maar naleeft. Hijzelf is er het ultieme voorbeeld van. Deze onconventionele Amerikaan heeft in een mum van tijd een ongeziene politieke opmars gemaakt en hij heeft het onmogelijke bereikt door volhardend te zijn. De maatschappij moet echter ook een handje toesteken want alleen geraak je er niet. Daarom is het nodig dat bepaalde zaken, zoals bijvoorbeeld de ziekteverzekering, grondig hervormd worden. Om mensen die leven volgens de Amerikaanse waarden toch de kans te geven de American Dream te beleven.

Obama's intellectualisme toont zich in zijn herwerking van de mythe van de American Dream. In zijn redevoeringen herschrijft hij de mythe van de American Dream zodat deze toegankelijk wordt voor Democraten én Republikeinen. Terwijl in de Republikeinse versie van de American Dream alle nadruk op het individu ligt, zorgt Obama ervoor dat ook de algemene maatschappelijke waarden terug in het zicht komen.

He [Obama] spoke of the responsibilities of all Americans to work to create a better community and of the extraordinary power and promise associated with being American. (Rowland&Jones 2007: 433)

Individuele inzet is dus niet voldoende, ook de regering moet een handje toesteken door een goed beleid te voeren. Obama beschrijft de American Dream dus als een individueel project waar ook de gemeenschap een grote rol in speelt (Rowland&Jones 2007: 437). Beide factoren wegen even zwaar door in het verwezenlijken van de American Dream:

That's the promise of America - the idea that we are responsible for ourselves, but that we also rise or fall as one nation; the fundamental belief that I am my brother's keeper; I am my sister's keeper. (Democratic Convention)

Obama legt bovendien de nadruk op het feit dat de American Dream een belofte is voor elke Amerikaan, ongeacht zijn ras en afkomst. Door te focussen op het feit dat de American Dream toegankelijk is voor elke Amerikaan concentreert Obama zich op de eenheid van Amerika en niet op de verschillen tussen de verschillende Amerikanen (arm versus rijk, zwart versus blank, enz.), zoals andere partijen meestal doen (Rowland&Jones 2007: 438). Zo herleidt hij zijn doelpubliek tot één grote groep waaraan hij zijn boodschap van hoop kan verkondigen.

Obama identificeert het probleem als volgt: veel Amerikanen hebben hard gewerkt en hun plicht gedaan, zoals bijvoorbeeld de soldaat Shamus¹⁵, maar ze hadden de hulp van hun mede-Amerikanen nodig om de American Dream te kunnen verwezenlijken. Dit gebeurde niet omdat de natie hen teleurstelde door hen niet de juiste kansen te bieden (Rowland&Jones 2007: 440). Er is dus nood aan een goed beleid want:

All are equal, all are free, and all deserve a chance to pursue their full measure of happiness. (Inaugural Address)

Bij het oproepen van de American Dream komt in feite ook het overtuigingsmiddel pathos aan bod. Obama opteert ervoor om aan te tonen dat goede Amerikanen lijden onder het slechte politieke beleid in de Verenigde Staten. Deze kunstgreep lijkt recht uit de *Rhetorica* van Aristoteles te komen. Aristoteles haalt namelijk in zijn tweede boek aan dat, om verontwaardiging en medelijden op te roepen, het volstaat om erop te wijzen dat velen lijden onder de gevolgen van de misdaad, in dit geval een slecht beleid (Braet 2007: 54). Zo zien we opnieuw dat de overtuigingsmiddelen nauw verweven zijn met elkaar.

3.2.2 De kracht van emoties: Obama en het overtuigingsmiddel pathos

Een goede redenaar is eveneens in staat emoties teweeg te brengen bij zijn publiek. De redevoeringen van Obama raken en inspireren het publiek. Om dit te bewerkstelligen gebruikt Obama verschillende middelen. Allereerst zorgt het gebruik van visuele woordenschat ervoor dat zijn publiek zich de aangehaalde situatie inbeeldt en zich dus inleeft in het gebeuren. Verder is het ook zo dat Obama rechtstreeks inspeelt op de emoties van zijn toehoorders door het vertellen van droevige anekdotes. Ook het appelleren aan de Amerikaanse identiteit en aan gemeenschappelijke waarden zorgt ervoor dat het publiek Obama beschouwt als één van hen en zo ontvankelijker is voor pathos. In dit kader kan een verwijzing naar de gemeenschappelijke mythe van de American Dream een sterk gevoel van hoop op verandering oproepen.

Pathos kan je dus oproepen door te appelleren aan de verbeelding en de empathie van het publiek. Waarom zou men nu willen inspelen op de emoties van zijn toehoorders? Emoties kunnen de meningen over een bepaalde zaak doen veranderen. Een publiek dat geëmotioneerd is, is veel vatbaarder voor overtuiging (Aristoteles 2004: II, 1, 8-9 1378a21-1378a30). Pathos kan eveneens gebruikt worden om een gemeenschappelijk gevoel op te wekken bij het publiek. Men kan pathos realiseren door een onderwerp te kiezen dat sowieso emoties zal opwekken, door levendige woordenschat te gebruiken, door intense verhalen te vertellen, enz.

Obama is ontzettend goed in het opwekken van emoties. Hij bespeelt op meesterlijke wijze de pathos van het publiek door zijn figuratief woordgebruik.

To the people of poor nations, we pledge to work alongside you to make your farms flourish and let clean waters flow; to nourish starved bodies and feed hungry minds. (Inaugural Address)

¹⁵ Cf. 3.2.3 Stilistische kwaliteiten van Obama's redevoeringen: lexis.

I believe that as hard as it will be, the change we need is coming. Because I've seen it. (...)I've seen it in the workers who would rather cut their hours back a day than see their friends lose their jobs, in the soldiers who re-enlist after losing a limb, in the good neighbors who take a stranger in when a hurricane strikes and the floodwaters rise. (Democratic Convention)

Emrich en Brower (2001) hebben een onderzoek gedaan naar de perceptie van het publiek wanneer de spreker gebruikmaakt van visuele woordenschat. De uitkomst van deze studie was dat presidenten die meer 'image-based' woorden – in tegenstelling tot 'concept-based' woorden – gebruikten, hogere punten kregen op het gebied van charisma en grootsheid.

Leaders who evoke pictures, sounds, smells, tastes, and other sensations tap more directly into followers' life experiences than do leaders who use words that appeal solely to followers' intellects. (Emrich&Brower 2001: 529)

An audience uses how easy or difficult it is to comprehend a message...to gauge not only the merits of a message but the competence of the messenger. (Emrich&Brower 2001: 532)

Aangezien 'image-based words' gemakkelijker te begrijpen zijn, worden – volgens deze studie – sprekers die meer concrete beelden en levendige woordenschat gebruiken door het publiek beoordeeld als competentier. Obama's woordgebruik zou dus wel eens een grote impact gehad kunnen hebben op het geloof van het Amerikaanse volk in zijn kunnen.

Het is inderdaad zo dat het gebruik van metaforen en figuratief taalgebruik zorgt voor pathos. Verbeelding is bij het opwekken van emoties namelijk erg belangrijk (Cockcroft 1992: 45). In zijn *Inaugural Address* gebruikt Obama bijvoorbeeld veel meteorologische metaforen:

*The words have been spoken during **rising tides of prosperity and the still waters of peace**. Yet, every so often the oath is taken **amidst gathering clouds and raging storms**. (Inaugural Address)*

*With hope and virtue, **let us brave once more the icy currents, and endure what storms may come***. (Inaugural Address)

Naast het gebruik van visuele woordenschat is het opvallend dat Obama erg veel verwijst naar de Amerikaanse identiteit, gemeenschappelijke waarden en de Amerikaanse geschiedenis. Dit doet hij niet alleen om zijn deugdzaamheid aan te tonen, maar eveneens om zijn publiek bij de zaak te betrekken. Door te alluderen op grote namen uit de Amerikaanse geschiedenis en door de nadruk te leggen op typische Amerikaanse waarden, kan Obama bepaalde emoties opwekken bij zijn publiek.

"We cannot walk alone," the preacher cried. "And as we walk, we must make the pledge that we shall always march ahead. We cannot turn back." America, we cannot turn back. Not with so much work to be done. Not with so many children to educate, and so many veterans to care for. Not with an economy to fix and cities to rebuild and farms to save. Not with so many families to protect and so many lives to mend. America, we cannot turn back. We cannot walk alone. At this moment, in this election, we must pledge once more to march into the future. Let us keep that promise - that American promise - and in the words of Scripture hold firmly, without wavering, to the hope that we confess. (Democratic Convention)

Door deze verwijzing naar de memorabele 'I Have A Dream'-speech van Martin Luther King en naar de Bijbel kan Obama erop vertrouwen dat het publiek bij deze woorden niet onberoerd blijft. Zowel Martin Luther King als de Bijbel bevinden zich in het hart van de gemiddelde Amerikaan. Het is dan ook zeker dat het publiek bij het horen van deze woorden emotioneel wordt en meegaat in Obama's pleidooi voor een nieuwe toekomst voor Amerika. Het verwijzen naar grote namen wekt dus pathos op. De toehoorders voelen zich dan trotse patriotten.

And Democrats, we must also admit that fulfilling America's promise will require more than just money. It will require a renewed sense of responsibility from each of us to recover what John F. Kennedy called our "intellectual and moral strength". (Democratic Convention)

At a moment when the outcome of our revolution was most in doubt, the father of our nation ordered these words be read to the people: "Let it be told to the future world...that in the depth

of winter, when nothing but hope and virtue could survive...that the city and the country, alarmed at one common danger, came forth to meet [it]." (Inaugural Address: verwijzing naar George Washington)

Obama maakt ook veel gebruik van het overtuigingsmiddel pathos door droevige anekdotes te vertellen om zo zijn boodschap te personaliseren. Deze verhalen bevatten heel veel details zodat het lijkt alsof het echt gebeurd is en dat hij echt aanwezig was, maar tegelijkertijd blijven deze verhalen zo algemeen dat ze van toepassing kunnen zijn op alle Amerikanen. En dat is precies de bedoeling van Obama. Hij wil emoties oproepen. Obama zorgt er vaak voor dat zijn publiek in zo'n emotionele staat gebracht wordt dat het ontvankelijk wordt voor bepaalde argumenten met betrekking tot regeringsmaatregelen. Hij haalt dus specifieke gevallen aan om zo de overstap te kunnen maken naar algemene dingen zoals bijvoorbeeld het gezondheidszorgsysteem.

Now is the time to finally keep the promise of affordable, accessible health care for every single American. If you have health care, my plan will lower your premiums. If you don't, you'll be able to get the same kind of coverage that members of Congress give themselves. And as someone who watched my mother argue with insurance companies while she lay in bed dying of cancer, I will make certain those companies stop discriminating against those who are sick and need care the most. (Democratic Convention)

Obama wijst er ook herhaaldelijk op dat Amerika al vaak moeilijke situaties overwonnen heeft. Ook dit wekt emoties op omdat men terugdenkt aan deze tijden.

For us, they packed up their few worldly possessions and travelled across oceans in search of a new life. For us, they toiled in sweatshops and settled the West; endured the lash of the whip and plowed the hard earth. For us, they fought and died, in places like Concord and Gettysburg; Normandy and Khe Sahn. Time and again these men and women struggled and sacrificed and worked till their hands were raw so that we might live a better life. They saw America as bigger than the sum of our individual ambitions; greater than all the differences of birth or wealth or faction. (Inaugural Address)

Behalve een gericht gebruik van figuratieve woordenschat, droevige anekdotes en talloze verwijzingen naar de Amerikaanse identiteit, wendt Obama eveneens de mythe van de American Dream aan om bepaalde emoties bij het publiek op te wekken. Obama is erg goed in het oproepen van pathos. Appelleren aan de American Dream, aan het patriottisme¹⁶, aan een typisch Amerikaans vrijheidsgevoel is een effectieve manier om dit te doen. Deze mythes zijn gebaseerd op het idee dat iedereen iets kan verwezenlijken, zolang men maar hard genoeg zijn best doet. Er is dus hoop voor iedereen dat verandering op komst is. En 'hope' en 'change' zijn twee kernwoorden uit de campagne van Obama. Inspelen op deze American Dream is erg slim en is – wanneer goed gedaan – bijna een garantie voor succes.

*Their voices echoed from the hills of New Hampshire to the deserts of Nevada, where teachers and cooks and kitchen workers stood up to say that maybe Washington doesn't have to be run by lobbyists anymore. They reached the coast of South Carolina when people said that maybe we don't have to be divided by race and region and gender; that crumbling schools are stealing the future of black children and white children; that we can come together and **build an America that gives every child, everywhere the opportunity to live their dreams.** This time can be different. We can do this. It will not be easy. It will require struggle and sacrifice. There will be setbacks and we will make mistakes. And that is why we need all the help we can get. So tonight I want to speak directly to all those Americans who have yet to join this movement but still hunger for change - we need you. We need you to stand with us, and work with us, and help us prove that together, **ordinary people can still do extraordinary things.*** (Super Tuesday)

Zoals gezegd moet dit goed gebeuren. Het aanhalen van de American Dream is niet voldoende. Obama weet met deze woorden hevige emoties op te werken omdat hij eveneens veel beeldspraak gebruikt. Elke Amerikaan kan zich perfect voorstellen wat Obama bedoelt. Ze zien het als het ware voor zich.

¹⁶ Door het gebruik van symbolische woorden, bijvoorbeeld een Amerikaanse vlag die gedrapeerd is over een doods-kist, kan men een gevoel van patriottisme opwekken.

Obama heeft heel wat kiezers voor zich gewonnen omdat hij bij hen bepaalde emoties opwekte: ze voelden zich hoopvol en trots op hun Amerikaanse identiteit. Obama's speeches en zijn boodschap werken dus inspirerend. De kern van Obama's campagne is dan ook hoop gekoppeld aan verandering. In de volgende tabel (Castells 2009: 383) zien we wat de kiezers dachten van Obama en Clinton.

Table 5.3. Perceptions that shape the opinions of white US Democratic voters about the candidates

	Impact on favorability for	
	Obama	Clinton
<i>Think of as...</i>		
Inspiring	0.43	0.14
Honest	0.35	0.37
Patriotic	0.34	0.30
Down-to-earth	0.23	0.31
Hard-to-like	-0.25	-0.08
Phony	-0.38	-0.50
<i>Has made you feel...</i>		
Hopeful	0.62	0.46
Proud	0.58	0.34
Uneasy	-0.19	-0.28
Angry	-0.21	-0.28
R ²	0.60	0.51

This table contains unstandardized regression coefficients for the effect of each trait or emotion on favorable ratings of the candidates by Democratic or Democratic-leaning registered voters.

Source: Pew (2008a: 4).

Volgens Castells (2009: 383) is

hope the driving emotion. This is the emotion that, according to research in political cognition, stimulates enthusiasm for a candidate. Only on the condition of being hopeful, change becomes 'change we can believe in' because the messenger lends credibility to the message, not necessarily because of his credentials but because of his ability to inspire hope and trust (honesty).

Castells haalt eveneens aan dat precies hierin het verschil gesitueerd was tussen de campagnes van Obama en van Clinton: verandering versus ervaring, hoop versus oplossingen.

Obama gebruikt pathos ook vaak op het einde van zijn redevoeringen om hoop op te wekken bij het publiek. De opbouw van zijn redevoeringen zorgt ervoor dat het publiek in zulke mentale staat komt dat het verandering wil, en de meest logische kandidaat daarvoor blijkt Obama te zijn. Het herhaaldelijk gebruik van pathos aan het begin en het einde¹⁷ wijst er trouwens op dat Obama pathos het meest effectieve overtuigingsmiddel lijkt te vinden.

America. In the face of our common dangers, in this winter of our hardship, let us remember these timeless words. With hope and virtue, let us brave once more the icy currents, and endure what storms may come. Let it be said by our children's children that when we were tested we refused to let this journey end, that we did not turn back nor did we falter; and with eyes fixed on the horizon and God's grace upon us, we carried forth that great gift of freedom and delivered it safely to future generations. (Inaugural Address)

America, we cannot turn back. Not with so much work to be done. Not with so many children to educate, and so many veterans to care for. Not with an economy to fix and cities to rebuild and farms to save. Not with so many families to protect and so many lives to mend. America, we cannot turn back. We cannot walk alone. At this moment, in this election, we must pledge once

¹⁷ Het begin en het einde zijn de onderdelen van een redevoering die men het best onthoudt.

more to march into the future. Let us keep that promise - that American promise - and in the words of Scripture hold firmly, without wavering, to the hope that we confess. (Democratic Convention)

We are the hope of the future; the answer to the cynics who tell us our house must stand divided; that we cannot come together; that we cannot remake this world as it should be. Because we know what we have seen and what we believe - that what began as a whisper has now swelled to a chorus that cannot be ignored; that will not be deterred; that will ring out across this land as a hymn that will heal this nation, repair this world, and make this time different than all the rest - Yes. We. Can. (Super Tuesday)

We kunnen besluiten dat Obama een meester is in het bespelen van emoties. Zo slaagt hij erin zijn publiek bij de zaak te betrekken. Dat is wat hem zo geliefd maakt. Obama heeft ervoor gezorgd dat meer kiezers zich engageerden om te gaan stemmen. Hij gaf hen hoop door in te gaan op problemen die hen allen aangaan. Hij plaatste zichzelf niet op een voetstuk, maar in het Amerikaanse volk (cf. inclusieve wij). Obama is een gewone Amerikaan die opgeklommen is tot president en zijn dromen waar heeft gemaakt. Hij is dus de incarnatie van de American Dream.

3.2.3 Stilistische kwaliteiten van Obama's redevoeringen: lexis

Naast ethos en pathos speelt ook een derde overtuigingsmiddel, logos, een grote rol in de mate waarin een redevoering overtuigt. Met logos doelt Aristoteles op de geldige of ongeldige argumentatie van de spreker. Het gaat dan vooral om de opbouw van deze argumentatie aan de hand van inductie of deductie, enthymeem of paradigma. Voor de opbouw van zijn logos beschikt de spreker over topoi. Ook Obama maakt hiervan gebruik. Zoals eerder aangehaald zullen wij in deze scriptie niet dieper ingaan op de uitwerking van logos in de redevoeringen van Obama. Wij zullen het echter wel hebben over de lexis van Obama of hoe hij door het gebruik van stijlfiguren tot een goed gestructureerde argumentatie komt. We zullen zien dat naast het gebruik van personificaties, retorische vragen en polysyndeta¹⁸, Obama's stijl vooral gekenmerkt wordt door een veelvuldig gebruik van herhalingen.

Obama is goed in staat om zijn visie voor Amerika onder woorden te brengen. Hij maakt op een efficiënte manier gebruik van communicatieve technieken. Het is erg belangrijk dat een politicus zijn visie brengt op een duidelijke manier die de mensen aanspreekt en aanspoort om ervoor te zorgen dat de voorgestelde oplossingen er komen.

Obama maakt onder andere veel gebruik van de personificatie. Hij slaagt erin om aan onbezielde zaken een fysiek lichaam te geven. Zo zorgt hij er opnieuw voor dat er concrete beelden ontstaan. Deze personificatie geeft kracht aan zijn woorden en zo heeft zijn speech meer impact. Het publiek kan zich die zaken ook beter voorstellen en herinneren. Wanneer ze zich die opgeroepen beelden herinneren, herinneren ze zich ook de opgeroepen emoties. Vooral zijn notie van 'hope' wordt zodanig geconcretiseerd doorheen zijn redevoeringen dat het publiek zich echt een beeld kan vormen van wat die hoop juist inhoudt.

We are the hope** of those boys who have little; who've been told that they cannot have what they dream; that they cannot be what they imagine. **Yes they can.

We are the hope** of the father who goes to work before dawn and lies awake with doubts that tell him he cannot give his children the same opportunities that someone gave him. **Yes he can.

We are the hope** of the woman who hears that her city will not be rebuilt; that she cannot reclaim the life that was swept away in a terrible storm. **Yes she can.

***We are the hope** of the future; the answer to the cynics who tell us our house must stand divided; that we cannot come together; that we cannot remake this world as it should be. Because we know what we have seen and what we believe - that what began as a whisper has now swelled to a chorus that cannot be ignored; that will not be deterred; that will ring out across this land as a hymn that will heal this nation, repair this world, and make this time different than all the rest - **Yes. We. Can.** (Super Tuesday)*

¹⁸ Stijlfiguur waarbij hetzelfde voegwoord meerdere keren herhaald wordt.

Verder is het ook opmerkelijk dat Obama's redevoeringen erg gedetailleerd zijn. Door veel details te geven toont Obama hoe goed hij op de hoogte is van bepaalde zaken. De truc is ook om precies genoeg details te geven. Denk hierbij aan Obama's speech op de Democratic National Convention in 2004 waar hij verwijst naar de soldaat Shamus.

A while back, I met a young man named Shamus at the VFW Hall in East Moline, Illinois. He was a good-looking kid, six-two or six-three, clear-eyed, with an easy smile. He told me he'd joined the Marines and was heading to Iraq the following week. As I listened to him explain why he'd enlisted, his absolute faith in our country and its leaders, his devotion to duty and service, I thought this young man was all any of us might hope for in a child. (Democratic Convention 2004)

Obama geeft een paar algemene kenmerken van deze jongeman, maar niet genoeg om deze te identificeren. Het publiek begint zichzelf een beeld te vormen van deze man. Shamus is bovendien een onconventionele naam zodat er ook niet direct aan een bepaald ras wordt gedacht. Het is een universeel beeld. Hierdoor heeft dit beeld een grotere impact op een groter publiek. Elke toeschouwer kan het beschreven beeld aanvullen zoals hij of zij wil.

De meest gebruikte retorische techniek van Obama is duidelijk de herhaling. Herhalingen worden gebruikt om een discours meer cohesie, nadruk en ritme te verlenen. Door het gebruik van herhalingen focust Obama op wat hij belangrijk vindt. Dit wordt nochtans niet afgezaagd omdat hij put uit een heel gamma van verschillende herhalingstechnieken zoals anafoor, epifoor en mesodiplosis. Aan de hand van herhalingen structureert Obama zijn belangrijkste ideeën.

Anafoor is het herhalen van dezelfde woorden aan het begin van de zin. Het is vooral de anafoor die we bij Obama meermaals kunnen terugvinden.

***On this day**, we gather because we have chosen hope over fear, unity of purpose over conflict and discord. **On this day**, we come to proclaim an end to the petty grievances and false promises, the recriminations and worn out dogmas, that for far too long have strangled our politics. (Inaugural Address)*

***It's a promise that says** each of us has the freedom to make of our own lives what we will, but that we also have the obligation to treat each other with dignity and respect. **It's a promise that says** the market should reward drive and innovation and generate growth, but that businesses should live up to their responsibilities to create American jobs, look out for American workers, and play by the rules of the road. **Ours is a promise that says** government cannot solve all our problems, but what it should do is that which we cannot do for ourselves - protect us from harm and provide every child a decent education; keep our water clean and our toys safe; invest in new schools and new roads and new science and technology. (...) **That's the promise of America** - the idea that we are responsible for ourselves, but that we also rise or fall as one nation; the fundamental belief that I am my brother's keeper; I am my sister's keeper. **That's the promise we need to keep.** (Democratic Convention)*

***It's a choice between** going into this election with Republicans and Independents already united against us, or going against their nominee with a campaign that has united Americans of all parties around a common purpose. **It's a choice between** having a debate with the other party about who has the most experience in Washington, or having one about who's most likely to change Washington. Because that's a debate we can win. **It's a choice between** a candidate who's taken more money from Washington lobbyists than either Republican in this race, and a campaign that hasn't taken a dime of their money because we've been funded by you. (Super Tuesday)*

Wat is nu het nut van deze herhalingen? Door middel van herhalingen wordt er gefocust op de essentiële elementen van het betoog zodat deze woorden de nadruk krijgen. Marthin Luther King paste deze methode ook toe in zijn befaamde speech *I have a dream*. Net zoals Obama vaak 'Yes we can' herhaalt, zo herhaalde Martin Luther King ook vaak de zinsnede 'I have a dream'.

Epifoor is het terugkeren van dezelfde woorden aan het einde van een zin of paragraaf. Ook deze stijlfiguur behoort tot Obama's vaste repertorium:

*What began as a whisper in Springfield soon carried across the corn fields of Iowa, where farmers and factory workers, students and seniors stood up in numbers we've never seen. They stood up to say that maybe this year, we don't have to settle for a politics where scoring points is more important than solving problems. This time we can finally do something about health care we can't afford or mortgages we can't pay. **This time can be different.***

*Their voices echoed from the hills of New Hampshire to the deserts of Nevada, where teachers and cooks and kitchen workers stood up to say that maybe Washington doesn't have to be run by lobbyists anymore. They reached the coast of South Carolina when people said that maybe we don't have to be divided by race and region and gender; that crumbling schools are stealing the future of black children and white children; that we can come together and build an America that gives every child, everywhere the opportunity to live their dreams. **This time can be different.***

*And today, on this Tuesday in February, in states North and South, East and West, what began as a whisper in Springfield has swelled to a chorus of millions calling for change. A chorus that cannot be ignored. That cannot be deterred. **This time can be different because this campaign for the presidency is different.** (Super Tuesday)*

Mesodiplosis tenslotte is het terugkeren van woorden in het midden van een zin.

*Tonight, more Americans are out of work **and more are** working harder for less. More of you have lost your homes **and even more are** watching your home values plummet. More of you have cars **you can't afford to drive**, credit card bills **you can't afford to pay**, and tuition that's beyond your reach. (Democratic Convention)*

Obama gebruikt herhaling niet alleen binnen paragrafen, maar ook over paragrafen heen. Dit staat hem toe om zijn betoog beter te structureren. Herhaling wordt ook vaak gebruikt om de nadruk op de eenheid van het Amerikaanse volk te leggen. Kijken we bijvoorbeeld naar het gebruik (mesodiplosis) van de woorden 'let us' in het volgende citaat:

*So **let us mark** this day with remembrance, of who we are and how far we have travelled. (...) In the face of our common dangers, in this winter of our hardship, **let us remember** these timeless words. With hope and virtue, **let us brave** once more the icy currents, and endure what storms may come. (Inaugural Address)*

In Obama's redevoeringen valt vooral zijn gebruik van de Ciceroniaanse tricolon op, een opeenvolging van drie gelijkaardige woorden of zinsneden. Ook deze stijlfiguur helpt Obama om zijn ideeën te structureren. De tricolon legt de nadruk op het belang van de aangestipte zaken en op de reikwijdte ervan. Het schetst ook een duidelijker beeld. Obama gebruikt ook vaak de tricolon om opeenvolgende stadia aan te geven. Zo legt hij de nadruk op de logica van het geheel:

I stand here today humbled by the task before us, grateful for the trust you have bestowed, mindful of the sacrifices borne by our ancestors. (Inaugural Address)

Our time has come, our movement is real, and change is coming to America. (Super Tuesday)

De tricolon wordt eveneens gebruikt om te structureren over zinnen en paragrafen heen. Obama begrijpt duidelijk hoe goed 'de kracht van drie' werkt:

Our government should work for us, not against us. It should help us, not hurt us. It should ensure opportunity not just for those with the most money and influence, but for every American who's willing to work. (Democratic Convention)

Obama's retorische portfolio bevat echter niet alleen herhalingen. Ook andere technieken worden door hem meermaals gebruikt. Obama neemt bijvoorbeeld vaak zijn toevlucht tot het gebruik van parechesis, de herhaling van dezelfde klanken.

*Our capacity remains undiminished. But our time of standing **pat**, of **protecting** narrow interests and **putting off unpleasant** decisions. (Inaugural Address)*

Een specifieke vorm van parachesis is de alliteratie. Deze stijlfiguur zorgt ervoor dat de betrokken woorden de aandacht trekken. Deze woorden krijgen zo meer focus.

It is the firefighter's courage to storm a stairway filled with smoke. (Inaugural Address)

*This is the **price** and the **promise** of citizenship.* (Inaugural Address)

*The times are too serious, the stakes are too high for this same **partisan** playbook. So let us agree that **patriotism** has no **party**.* (Democratic Convention)

*It will require **struggle** and **sacrifice**.* (Super Tuesday)

Obama speelt ook veel met het al dan niet weglaten van voegwoorden. Het gebruik van het asyndeton, waarbij voegwoorden worden weggelaten, zorgt voor een versneld tempo. Bovendien lijkt het dat de aangehaalde opsomming niet exhaustief is.

Homes have been lost; jobs shed; businesses shuttered. Our health care is too costly; our schools fail too many. (Inaugural Address)

Het veelvuldig gebruik van hetzelfde voegwoord (polysyndeton) zorgt voor een soort climaxgevoel.

*And the volunteers looked out that window, and they decided that night to keep going - to keep organizing, **keep fighting for better schools, and better jobs, and better health care**.* (Super Tuesday)

*America, we cannot turn back. Not with so much work to be done. Not with so many children to educate, and so many veterans to care for. **Not with an economy to fix and cities to rebuild and farms to save**.* (Democratic Convention)

Obama heeft ook goede slogans die zijn gedachtegoed weergeven, zoals bijvoorbeeld 'Change, yes we can', 'Change we can believe in' en 'Our moment is now'. Hij herhaalt deze slogans zo vaak dat iedereen zijn naam identificeert met minstens één van die slogans en zo zorgt hij ervoor dat iedereen zich herinnert waarvoor hij staat.

Obama is heel goed in overtuigen: door zijn woorden zet hij mensen aan tot handelen. Hij informeert niet gewoon, hij zorgt voor een ware attitudeverandering. Hij gebruikt bijvoorbeeld retorische vragen om de aandacht te vestigen op belangrijke zaken. Hij gaat dan vervolgens dieper in op deze onderwerpen. Obama legt zo de nadruk op iets om het vervolgens uit te werken.

Senator McCain likes to talk about judgment, but really, what does it say about your judgment when you think George Bush has been right more than ninety percent of the time? (Democratic Convention)

Ook hypoforen komen aan bod. Dit zijn niet-retorische vragen waarop onmiddellijk een antwoord gegeven wordt. Het duidelijkste voorbeeld van een hypofoor komt aan bod in zijn speech op de Democratic Convention. Obama vraagt zich af wat de Amerikaanse belofte juist is:

What is that [American] promise? It's a promise that says each of us has the freedom to make of our own lives what we will, but that we also have the obligation to treat each other with dignity and respect. It's a promise that says the market should reward drive and innovation and generate growth, but that businesses should live up to their responsibilities to create American jobs, look out for American workers, and play by the rules of the road. Ours is a promise that says government cannot solve all our problems, but what it should do is that which we cannot do for ourselves - protect us from harm and provide every child a decent education; keep our water clean and our toys safe; invest in new schools and new roads and new science and technology. Our government should work for us, not against us. It should help us, not hurt us. It should ensure opportunity not just for those with the most money and influence, but for every American who's willing to work. That's the promise of America - the idea that we are responsible for ourselves, but that we also rise or fall as one nation; the fundamental belief that I am my brother's keeper; I am my sister's keeper. That's the promise we need to keep. That's the change we need right now. So let me spell out exactly what that change would mean if I am President. (Democratic Convention)

Dit zorgt ervoor dat de spreker een conversatie opbouwt. Het lijkt alsof hij vragen uit het publiek beantwoordt. Obama heeft zich duidelijk op voorhand de vraag gesteld: welke vragen stelt mijn publiek zich? Vandaar dat hij ook vaak zijn toevlucht neemt tot de procatalepsis. Hij haalt af en toe zelf mogelijke bezwaren aan.

Now, there are some who question the scale of our ambitions - who suggest that our system cannot tolerate too many big plans. Their memories are short. For they have forgotten what this country has already done; what free men and women can achieve when imagination is joined to common purpose, and necessity to courage. What the cynics fail to understand is that the ground has shifted beneath them - that the stale political arguments that have consumed us for so long no longer apply. The question we ask today is not whether our government is too big or too small, but whether it works - whether it helps families find jobs at a decent wage, care they can afford, a retirement that is dignified. Where the answer is yes, we intend to move forward. Where the answer is no, programs will end. (Inaugural Address)

I know there are those who dismiss such beliefs as happy talk. They claim that our insistence on something larger, something firmer and more honest in our public life is just a Trojan Horse for higher taxes and the abandonment of traditional values. And that's to be expected. Because if you don't have any fresh ideas, then you use stale tactics to scare the voters. If you don't have a record to run on, then you paint your opponent as someone people should run from. (Democratic Convention)

Ook hier gaat hij in op potentiële bezwaren van kiezers, en beantwoordt en weerlegt hij die op een effectieve manier. Er is logica in de argumentatie nodig om dit te kunnen weerleggen. Obama versterkt zo ook zijn eigen positie door in te spelen op eventuele negatieve bezwaren. Zo lijkt er niets meer in de weg te staan van het volgen van zijn redenering. Het is inderdaad zo dat het lijkt alsof een rationeel mens niets kan inbrengen tegen Obama's ideeën.

Obama maakt ook veelvuldig gebruik van antitheses. Obama's veel gebruikte zin 'That is not who we are', is daar een goede illustratie van. Bovendien is dit ook een herhaling die het discours structureert en samenhoudt. Het lijkt deel uit te maken van Obama's reclameboodschap: 'This is not who we are. Change, yes we can.' Hij legt hiermee ook steeds de nadruk op het feit dat het tijd is dat Amerika aan een nieuwe toekomst bouwt, een toekomst die radicaal verschilt van het huidige Amerika onder president Bush. Obama gebruikt hier in feite de topos van de tegenstelling. Hij zet de huidige situatie af tegen wat het zou moeten zijn en legt zo de nadruk op het feit dat bepaalde zaken gewoonweg niet door de beugel kunnen. Bij zijn gebruik van dit topos zorgt hij er steeds voor dat er negatieve elementen gekoppeld worden aan de huidige situatie en positieve elementen aan de nieuwe situatie die hij tot stand wil brengen. Hij wil het Amerikaanse volk overtuigen om iets ouds te vervangen door iets nieuws. Dit heeft dan weer een impact op zijn ethos: Obama is tegen onrecht. Andere voorbeelden van antitheses zijn:

Unlike John McCain, I will stop giving tax breaks to corporations that ship jobs overseas, and I will start giving them to companies that create good jobs right here in America. (Democratic Convention)

It's different not because of me, but because of you. (Super Tuesday)

They have not served a Red America or a Blue America - they have served the United States of America. (Democratic Convention)

Obama gebruikt deze stijlfiguur om nadruk te leggen op sleutelconcepten door deze te contrasteren met tegengestelde concepten. Dit helpt ook om ideeën in de verf te zetten en te verduidelijken. De stijlfiguren zorgen ervoor dat het publiek zijn logica volgt. Ze worden als het ware als een hondje aan de lijn meegevoerd. Ze kunnen maar één weg op, Obama's weg. De antithese combineert hij ook vaak met de tricolon.

Our government should work for us, not against us. It should help us, not hurt us. It should ensure opportunity not just for those with the most money and influence, but for every American who's willing to work. (Democratic Convention)

Obama zorgt er ook voor dat zijn redevoeringen eindigen met zijn catchy slogan:

We are the hope of the future; the answer to the cynics who tell us our house must stand divided; that we cannot come together; that we cannot remake this world as it should be. Because we know what we have seen and what we believe - that what began as a whisper has now swelled to

a chorus that cannot be ignored; that will not be deterred; that will ring out across this land as a hymn that will heal this nation, repair this world, and make this time different than all the rest - Yes. We. Can. (Super Tuesday)

Dit gebruik van zijn campagneslogan brengt de redevoering tot een climax zodat de redevoering een sterke indruk nalaat op de toehoorders. In feite wekt deze slogan ook emoties op door in te spelen op de hoop van de Amerikanen op verandering. Obama werkt wel vaker in zijn redevoeringen naar een climax toe. Hij doet dit onder meer door het gebruik van staccato:

The capital was abandoned. The enemy was advancing. The snow was stained with blood.
(Inaugural Address)

Uit zijn redevoeringen blijkt duidelijk dat Obama een plan heeft voor Amerika: de Amerikanen moeten uit de negatieve spiraal geraken en beginnen aan de heropbouw van America, 'land of the free and home of the brave'. Obama zet zijn plan uiteen in beeldende woorden waarvoor de toehoorders verbeelding nodig hebben om de echte kracht ervan te vatten.

And because we have tasted the bitter swill of civil war and segregation and emerged from that dark chapter stronger and more united, we cannot help but believe that the old hatreds shall someday pass; that the lines of tribe shall soon dissolve; that as the world grows smaller, our common humanity shall reveal itself; and that America must play its role in ushering in a new era of peace. (Inaugural Address)

Obama's visie komt echt tot leven:

To those who cling to power through corruption and deceit and the silencing of dissent, know that you are on the wrong side of history; but that we will extend a hand if you are willing to unclench your fist. (Inaugural Address)

Obama is niet enkel afhankelijk van stijlfiguren om zijn woorden op te fleuren. Hij is ook in staat om een duidelijke, eenvoudige argumentatie uiteen te zetten.

Nor is the question before us whether the market is a force for good or ill. Its power to generate wealth and expand freedom is unmatched. But this crisis has reminded us that without a watchful eye, the market can spin out of control. The nation cannot prosper long when it favors only the prosperous. The success of our economy has always depended not just on the size of our gross domestic product, but on the reach of our prosperity; on the ability to extend opportunity to every willing heart — not out of charity, but because it is the surest route to our common good. (Inaugural Address)

Met taal alleen zou hij er inderdaad niet geraakt zijn. Obama haalt logische argumenten aan om zich af te zetten tegen de vorige regering. Door zijn gebruik van de antithese lijkt wat hij zegt erg logisch: zo kan het niet verder, verandering is wat Amerika nodig heeft.

And while Washington is consumed with the same drama and division and distraction, another family puts up a For Sale sign in the front yard. Another factory shuts its doors. Another soldier waves goodbye as he leaves on another tour of duty in a war that should've never been authorized and never been waged. It goes on and on and on. But in this election - at this moment - you are standing up all across this country to say, not this time. Not this year. The stakes are too high and the challenges too great to play the same Washington game with the same Washington players and expect a different result. This time must be different. (Super Tuesday)

Ook herhaling speelt hierin een rol. Het is opvallend dat Obama vooral herhalingen gebruikt wanneer hij het niet eens is met iets en aanstuurt op verandering. Bovendien structureert het gebruik van herhalingen zijn betoog en onderstreept het de logica van de argumentatie.

We kunnen besluiten dat Obama zich goed weet te bedienen van het immense repertorium aan stijlfiguren. Aan de hand van stijlfiguren structureert hij zijn uiteenzettingen en legt hij de nadruk op wat echt belangrijk is voor hem. Obama houdt het ook niet op algemene dingen. Hij klaagt niet gewoon algemene problemen aan, maar gaat er dieper op in en gebruikt veel details. Hij gebruikt ook levendige beeldspraak, en dat helpt de mensen om een beter zicht te krijgen op de zaak. Obama spreekt niet in het ijle, maar op het niveau van de gewone mens. Daarin ligt zijn kracht. Hij slaagt erin de problemen op een eenvoudige en verstaanbare manier aan te kaarten, maar maakt tegelijkertijd zo

goed gebruik van retorische kunstgrepen dat zijn speeches toch indrukwekkend en memorabel zijn. Veel van Obama's uitspraken zijn dan ook nu al wereldbepaald.

3.2.4 Veel woorden - weinig daden: de demagogieaanklacht

Obama wordt vaak verweten een meester te zijn in het gebruik van woorden, maar op het gebied van politieke ideeën niets voor te stellen. Deze aanklacht vloeit mogelijk voort uit de volgende vaststelling: Obama lijkt in zijn speeches meer nadruk te leggen op het bewerkstelligen van zijn ethos bij het publiek dan op zijn politieke verwezenlijkingen en ideeën. Hij doet er alles aan om te bewijzen dat hij een deugdzaam en intellectueel persoon van goede wil is. Dit valt natuurlijk te verklaren door het feit dat Obama slechts een beperkte politieke carrière achter de rug had toen hij zich kandidaat stelde voor het presidentschap. Hij had gewoon geen lijst van verwezenlijkingen waarnaar hij kon verwijzen om zijn kiezerspubliek te overtuigen van zijn kunnen. Hij legde dus eerder de nadruk op zijn empathie: hij, in tegenstelling tot andere politici, zag wel wat er fout liep in de Amerikaanse maatschappij en dat wilde hij rechtzetten. Vandaar dat er ook veel wantrouwen was ten opzichte van Obama. Hij lijkt eerder een idealist dan een realist te zijn.

Obama's redevoeringen lijken te licht en te optimistisch te zijn. Hij wil 'change', maar hij lijkt te negeren dat 'change' niet altijd even gemakkelijk is. Hier komt natuurlijk de claim van demagogie vandaan. Obama is een dromer. Toch komt hij geloofwaardig over. Mensen geloven dat hij verandering kan verwezenlijken omdat hij zijn ideeën zo goed kan brengen. De aanklacht dat retoriek meer te maken heeft met schijn dan met realiteit komt dan ook vaak bovendrijven in de reacties op de redevoeringen van Obama. Toen Hillary Clinton in Hawaii en Wisconsin verslagen werd door Obama, merkte ze op:

It's time we move from good words to good works, from sound bites to sound solutions. (...) We need to make a choice between speeches and solutions. (...) The best words in the world aren't enough unless you match them with action. (Obama and the Power of Words, Stephen Hayes)

Ook McCain viel Obama aan op zijn retorische kwaliteiten:

To encourage a country with only rhetoric rather than sound and proven ideas that trust in the strength and courage of free people is not a promise of hope. It is a platitude. (Obama and the Power of Words, Stephen Hayes)

I will work hard to make sure Americans aren't deceived by an eloquent but empty call for change. (Obama and the Power of Words, Stephen Hayes)

En ook de pers twijfelt aan Obama's politieke kwaliteiten:

As a journalist, I harbor serious doubt about each of the likely nominees. But with Senators Hillary Clinton and John McCain, I feel that I'm dealing with known quantities. They've been in the public arena for years; their views, values, and temperaments have received enormous scrutiny. By contrast, newcomer Obama is largely a stage presence defined mostly by his powerful rhetoric. The trouble, at least for me, is the huge and deceptive gap between his captivating oratory and his actual views. (Inside Obama's Rhetoric, Robert Samuelson, The Sun)

The contrast between his broad rhetoric and his narrow agenda is stark, and yet the press corps — preoccupied with the political "horse race" — has treated his invocation of "change" as a serious idea rather than a shallow campaign slogan. He seems to have hypnotized much of the media and the public with his eloquence and the symbolism of his life story. The result is a mass delusion that Obama is forthrightly engaging the nation's major problems when, so far, he isn't. (The Obama Delusion, Robert Samuelson, Washington Post)

De toekomst zal moeten uitwijzen of Obama meer is dan alleen maar woorden. Nochtans zijn woorden van belang. Dankzij woorden en metaforen wordt onze visie op de werkelijkheid vormgegeven (Lakoff & Johnson 1980). De Amerikanen hadden nood aan een boodschap van hoop na de oorlog tegen de terreur, en Obama gaf hen die hoop.

4 Conclusie

Volgens Aristoteles kan een redevoering enkel overtuiging veroorzaken wanneer ze uit een evenwichtige mix van ethos, logos en pathos bestaat. In deze scriptie gingen we na of deze these in de moderne tijd nog steeds van toepassing is. We kozen hiervoor als onderzoeksobject enkele redevoeringen van de Amerikaanse president Barack Obama aangezien zijn speeches tijdens de recentste presidentsverkiezingen (2008) heel wat emoties teweeg hebben gebracht. Na een korte inleiding op de *Rhetorica* van Aristoteles en zijn theorie van de drie overtuigingsmiddelen bekeken we drie redevoeringen van Obama vanuit het standpunt van respectievelijk ethos, pathos, logos en lexis.

Uit het aandeel dat in onze scriptie besteed is aan het gebruik van ethos bij Obama blijkt duidelijk hoe belangrijk dit element in de redevoeringen van Obama is. Hoewel Aristoteles vindt dat logos de basis is van alles, kunnen we dus aannemen dat Obama het toch belangrijker vindt om een geloofwaardige indruk na te laten op zijn publiek. Een mogelijke hypothese die we in deze context kunnen formuleren is dat juist deze overmatige aandacht voor ethos ervoor gezorgd heeft dat de logos in Obama's redevoeringen minder goed was uitgewerkt. Het gevolg hiervan was dat veel critici Obama's woorden bestempelden als slechts lege verpakkingen.

Nochtans besteedt Obama ook veel aandacht aan de andere overtuigingsmiddelen. Door het gebruik van beeldspraak en het appelleren aan de American Dream speelt Obama in op de emoties (pathos) van zijn publiek. De kracht van emoties is namelijk niet te onderschatten: ze kunnen de overtuiging erg beïnvloeden. Uit de analyse van deze drie redevoeringen blijkt duidelijk dat Obama zich hier sterk van bewust is.

Hoewel de creatie van ethos duidelijk de hoofdbekommernis van Obama was, speelt logos ook een rol in zijn redevoeringen. In deze scriptie werd het overtuigingsmiddel logos niet nader geanalyseerd omdat dit een meer inhoudelijke aanpak zou impliceren, in plaats van een puur retorische aanpak. Toch ontbrak logos niet volledig in deze onderzoekspaper. We hebben namelijk aandacht besteed aan de manier waarop (lexis) Obama zijn argumenten (logos) aanbracht. We stelden vast dat Obama's stijl gekenmerkt wordt door een veelvuldig gebruik van herhalingen. Deze herhalingen dienen om het betoog te structureren en de nadruk te leggen op de dingen die belangrijk zijn. Ook daar is Obama erg goed in. Hij put voortdurend uit een rijk gamma aan stijlfiguren om zijn argumentatie op een logische en begrijpelijke wijze te kunnen brengen.

Uit onze analyse blijkt duidelijk dat de drie overtuigingsmiddelen op elkaar inwerken en dus soms moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn. Dankzij de aanwezigheid van ethos, logos¹⁹ en pathos in de redevoeringen van Obama zien we onze hypothese bevestigd: ook Obama's redevoeringen bestaan uit een mix van de drie overtuigingsmiddelen, net zoals het volgens Aristoteles een goede redenaar betaamt. Dit adagio uit de oudheid blijkt dus – meer dan twee millennia later – nog steeds geldig te zijn. Natuurlijk kunnen we niet bepalen of Obama zich bewust inspireert op Aristoteles, maar we kunnen dit theoretische frame in elk geval zonder problemen toepassen op Obama's redevoeringen om zo een poging te doen om zijn retorische successen te verklaren.

¹⁹ Logos werd impliciet onderzocht vanuit de lexis-invalshoek.

5 Bibliografie

- Aristoteles. 2004. *Retorica. Vertaald door Marc Huys*. Groningen. Historische Uitgeverij.
- Atwater, Deborah F. 2007. Senator Barack Obama: The Rhetoric of Hope and the American Dream. *Journal of Black Studies*. 38. 121-129.
- Braet, Antoine. 2007. *Retorische kritiek: overtuigingskracht van Cicero tot Balkenende*. Den Haag. SDU.
- Campbell, Karlyn Kohrs & Jamieson, Kathleen Hall. 2008. *Presidents Creating the Presidency: Deeds Done in Words*. Chicago. University of Chicago Press.
- Castells, Manuel. 2009. *Communication Power*. Oxford. Oxford University Press.
- Cockcroft, Robert & Cockcroft, Susan M. 1992. *Persuading People: An Introduction to Rhetoric*. Basingstoke. Macmillan.
- Corbett, Edward P. J. & Connors, Robert J. 1999. *Classical rhetoric for the modern student*. New York. Oxford University Press.
- Declaration of Independence*. http://www.archives.gov/exhibits/charters/declaration_transcript.html
- Emrich, Cynthia G., Brower, Holly H., Feldman, Jack M., & Garland, Howard. 2001. Images in Words: Presidential Rhetoric, Charisma, and Greatness. *Administrative Science Quarterly*. 46:3. 527-557.
- Fisher, Walter. 1973. Reaffirmation and Subversion of the American Dream. *Quarterly Journal of Speech*. 47. 160-167.
- Fortenbaugh, William W. 2007. Aristotle's Art of Rhetoric. In Worthington, Ian (ed.). *A companion to Greek Rhetoric*. 107-123. Oxford. Blackwell Publishing.
- Garver, Eugene. 2000. ἠθὸς and Argument: The ἠθὸς of the Speaker and the ἠθὸς of the Audience. In Calboli Montefusco, Lucia (ed.). *Papers on Rhetoric III*. 113-126. Bologna. CLUEB.
- Gavin, William. 2009. Setting Made The Day. *The New York Times*.
<http://roomfordebate.blogs.nytimes.com/2009/01/20/the-speech-the-experts-critique/>
- Halmari, Helena & Virtanen, Tuija. 2003. *Persuasion across genres: a linguistic approach* (Pragmatics and beyond, 130). Amsterdam. Benjamins.
- Hayes, Stephen F. 2008. Obama and the Power of Words. *The Wall Street Journal*.
<http://online.wsj.com/article/SB120398899374792349.html>
- Hehner, Ryan M. 2009. *Patriots, Plumbers, and Our Better Angels: The Establishment of Ethos in the Rhetoric of the 2008 Presidential Campaigns of Sens. John McCain and Barack Obama*.
<http://digitalcommons.butler.edu/ugtheses/32/>
- Higgins, Charlotte. 2008. The New Cicero. *The Guardian*.
<http://www.guardian.co.uk/world/2008/nov/26/barack-obama-usa1>
- Huys, Marc. 2004. Aristoteles' *Retorica*: algemene inleiding.
<https://perswww.kuleuven.be/~u0013314/retorica/inhoud.htm>
- Kennedy, George. 1963. *The Art of Persuasion in Greece*. Princeton. Princeton University Press.

- Kraus, Manfred. 2005. Ethos as a Technical Means of Persuasion in Ancient Rhetorical Theory. In Olbricht, Thomas H. & Eriksson, Anders (eds.). *Rhetoric, Ethic and Moral Persuasion in Biblical Discourse*. 73-87. New York. T&T Clark.
- Lakoff, George & Johnson, Mark. 1980. *Metaphors we live by*. Chicago. University of Chicago Press.
- Lister, Richard. 2009. As it happened: Obama inauguration. *BBC News*.
http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/obama_inauguration/7841153.stm
- Mieder, Wolfgang. 2009. *'Yes we can': Barack Obama's proverbial rhetoric*. New York. Peter Lang.
- Naughton, Philippe. 2009. Inauguration speech: Barack Obama calls for return to 'old truths'. *Times Online*.
http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/us_and_americas/us_elections/article5554863.ece
- Praet, Danny. 2001. *Stijlvol overtuigen: geschiedenis en systeem van de antieke rhetorica* (Didactica Classica Gandensia, 41). Gent. RUG.
- Rowland, Robert C. & Jones, John M. 2007. Recasting the American Dream and American Politics: Barack Obama's Keynote Address to the 2004 Democratic National Convention. *Quarterly Journal of Speech*. 93:4. 425-448.
- Rowland, Robert C. & Jones, John M. 2008. *Obama and the American Dream*.
<http://www.communicationcurrents.com/index.asp?bid=15&issuepage=57&issue=13>
- Safire, William. 2009. No memorable theme. *The New York Times*.
<http://roomfordebate.blogs.nytimes.com/2009/01/20/the-speech-the-experts-critique/>
- Samuelson, Robert. 2008. Inside Obama's Rhetoric. *The Sun*.
<http://www.nysun.com/opinion/inside-obamas-rhetoric/71516/>
- Samuelson, Robert. 2008. The Obama Delusion. *The Washington Post*.
<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/02/19/AR2008021902336.html>
- Tomasky, Michael. 2009. Obama's speech. More prose than poetry means: it's time to get down to work. *The Guardian*.
<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/michaeltomasky/2009/jan/20/obama-inauguration-speech>
- Van Dale. *Groot woordenboek van de Nederlandse taal*. 2005. Veertiende herziene uitgave door drs. Ton den Boon en prof. dr. Dirk Geeraerts. Etymologie door dr. Nicoline van der Sijs. Utrecht/Antwerpen. Van Dale Lexicografie.
- Wisse, Jakob. 1989. *Ethos and Pathos from Aristotle to Cicero*. Amsterdam. Hakkert.
- Wolffe, Richard. 2008. In His Candidate's Voice. The speech lit a fire. Meet Obama's editor. *Newsweek*. <http://www.newsweek.com/id/84756/page/1>
- Wolffe, Richard. 2009. *Barack Obama. De kandidaat: van outsider tot president*. De Morgen – Bibliotheek Wereldbiografieën.

6.2 Transcriptie van de geanalyseerde speeches²⁰

6.2.1 Super Tuesday

*Super Tuesday
Chicago, IL
February 5, 2008*

Before I begin, I just want to send my condolences to the victims of the storms that hit Tennessee and Arkansas. They are in our thoughts and in our prayers.

Well, the polls are just closing in California and the votes are still being counted in cities and towns across the country. But there is one thing on this February night that we do not need the final results to know - our time has come, our movement is real, and change is coming to America.

Only a few hundred miles from here, almost one year ago to the day, we stood on the steps of the Old State Capitol to reaffirm a truth that was spoken there so many generations ago - that a house divided cannot stand; that we are more than a collection of Red States and Blue States; we are, and always will be, the United States of America.

What began as a whisper in Springfield soon carried across the corn fields of Iowa, where farmers and factory workers; students and seniors stood up in numbers we've never seen. They stood up to say that maybe this year, we don't have to settle for a politics where scoring points is more important than solving problems. This time we can finally do something about health care we can't afford or mortgages we can't pay. This time can be different.

Their voices echoed from the hills of New Hampshire to the deserts of Nevada, where teachers and cooks and kitchen workers stood up to say that maybe Washington doesn't have to be run by lobbyists anymore. They reached the coast of South Carolina when people said that maybe we don't have to be divided by race and region and gender; that crumbling schools are stealing the future of black children and white children; that we can come together and build an America that gives every child, everywhere the opportunity to live their dreams. This time can be different.

And today, on this Tuesday in February, in states North and South, East and West, what began as a whisper in Springfield has swelled to a chorus of millions calling for change. A chorus that cannot be ignored. That cannot be deterred. This time can be different because this campaign for the presidency is different.

It's different not because of me, but because of you. Because you are tired of being disappointed and tired of being let down. You're tired of hearing promises made and plans proposed in the heat of a campaign only to have nothing change when everyone goes back to Washington. Because the lobbyists just write another check. Or because politicians start worrying about how they'll win the next election instead of why they should. Or because they focus on who's up and who's down instead of who matters.

And while Washington is consumed with the same drama and division and distraction, another family puts up a For Sale sign in the front yard. Another factory shuts its doors. Another soldier waves goodbye as he leaves on another tour of duty in a war that should've never been authorized and never been waged. It goes on and on and on.

²⁰ In deze meesterproef werd gewerkt met de transcriptie van de redevoeringen van Obama zoals deze op de website www.obamaspeeches.com staat. Er dient echter wel opgemerkt te worden dat deze teksten geen perfecte neerslag zijn van de woorden van de 44ste president van de Verenigde Staten.

But in this election - at this moment - you are standing up all across this country to say, not this time. Not this year. The stakes are too high and the challenges too great to play the same Washington game with the same Washington players and expect a different result. This time must be different.

Now, this isn't about me and it's not about Senator Clinton. As I've said before, she was a friend before this campaign and she'll be a friend after it's over. I respect her as a colleague, and I congratulate her on her victories tonight.

But this fall we owe the American people a real choice. It's change versus more of the same. It's the future versus the past.

It's a choice between going into this election with Republicans and Independents already united against us, or going against their nominee with a campaign that has united Americans of all parties around a common purpose.

It's a choice between having a debate with the other party about who has the most experience in Washington, or having one about who's most likely to change Washington. Because that's a debate we can win.

It's a choice between a candidate who's taken more money from Washington lobbyists than either Republican in this race, and a campaign that hasn't taken a dime of their money because we've been funded by you.

And if I am your nominee, my opponent will not be able to say that I voted for the war in Iraq; or that I gave George Bush the benefit of the doubt on Iran; or that I support the Bush-Cheney policy of not talking to leaders we don't like. And he will not be able to say that I wavered on something as fundamental as whether or not it's ok for America to use torture - because it is never ok. That is the choice in this election.

The Republicans running for President have already tied themselves to the past. They speak of a hundred year war in Iraq and billions more on tax breaks for the wealthiest few who don't need them and didn't ask for them - tax breaks that mortgage our children's future on a mountain of debt at a time when there are families who can't pay their medical bills and students who can't pay their tuition.

They are running on the politics of yesterday, and that is why our party must be the party of tomorrow. And that is the party I will lead as President.

I'll be the President who ends the tax breaks to companies that ship our jobs overseas and start putting them in the pockets of working Americans who deserve it. And struggling homeowners. And seniors who should retire with dignity and respect.

I'll be the President who finally brings Democrats and Republicans together to make health care affordable and available for every single American. We will put a college education within reach of anyone who wants to go, and instead of just talking about how great our teachers are, we will reward them for their greatness, with more pay and better support. And we will harnesses the ingenuity of farmers and scientists and entrepreneurs to free this nation from the tyranny of oil once and for all.

And when I am President, we will put an end to a politics that uses 9/11 as a way to scare up votes, and start seeing it as a challenge that should unite America and the world against the common threats of the twenty-first century: terrorism and nuclear weapons; climate change and poverty; genocide and disease.

We can do this. It will not be easy. It will require struggle and sacrifice. There will setbacks and we will make mistakes. And that is why we need all the help we can get. So tonight I want to speak directly to all those Americans who have yet to join this movement but still hunger for change - we

need you. We need you to stand with us, and work with us, and help us prove that together, ordinary people can still do extraordinary things.

I am blessed to be standing in the city where my own extraordinary journey began. A few miles from here, in the shadow of a shuttered steel plant, is where I learned what it takes to make change happen.

I was a young organizer then, intent on fighting joblessness and poverty on the South Side, and I still remember one of the very first meetings I put together. We had worked on it for days, but no one showed up. Our volunteers felt so defeated, they wanted to quit. And to be honest, so did I.

But at that moment, I looked outside and saw some young boys tossing stones at a boarded-up apartment building across the street. They were like boys in so many cities across the country - boys without prospects, without guidance, without hope. And I turned to the volunteers, and I asked them, "Before you quit, I want you to answer one question. What will happen to those boys?" And the volunteers looked out that window, and they decided that night to keep going - to keep organizing, keep fighting for better schools, and better jobs, and better health care. And so did I. And slowly, but surely, in the weeks and months to come, the community began to change.

You see, the challenges we face will not be solved with one meeting in one night. Change will not come if we wait for some other person or some other time.

We are the ones we've been waiting for. We are the change that we seek. We are the hope of those boys who have little; who've been told that they cannot have what they dream; that they cannot be what they imagine.

Yes they can.

We are the hope of the father who goes to work before dawn and lies awake with doubts that tell him he cannot give his children the same opportunities that someone gave him.

Yes he can.

We are the hope of the woman who hears that her city will not be rebuilt; that she cannot reclaim the life that was swept away in a terrible storm.

Yes she can.

We are the hope of the future; the answer to the cynics who tell us our house must stand divided; that we cannot come together; that we cannot remake this world as it should be.

Because we know what we have seen and what we believe - that what began as a whisper has now swelled to a chorus that cannot be ignored; that will not be deterred; that will ring out across this land as a hymn that will heal this nation, repair this world, and make this time different than all the rest - Yes. We. Can.

6.2.2 Acceptance speech op de Democratic Convention

The American Promise
Acceptance Speech at the Democratic Convention
Mile High Stadium, Denver Colorado
August 28, 2008

To Chairman Dean and my great friend Dick Durbin; and to all my fellow citizens of this great nation;

With profound gratitude and great humility, I accept your nomination for the presidency of the United States.

Let me express my thanks to the historic slate of candidates who accompanied me on this journey, and especially the one who travelled the farthest - a champion for working Americans and an inspiration to my daughters and to yours -- Hillary Rodham Clinton. To President Clinton, who last night made the case for change as only he can make it; to Ted Kennedy, who embodies the spirit of service; and to the next Vice President of the United States, Joe Biden, I thank you. I am grateful to finish this journey with one of the finest statesmen of our time, a man at ease with everyone from world leaders to the conductors on the Amtrak train he still takes home every night.

To the love of my life, our next First Lady, Michelle Obama, and to Sasha and Malia - I love you so much, and I'm so proud of all of you.

Four years ago, I stood before you and told you my story - of the brief union between a young man from Kenya and a young woman from Kansas who weren't well-off or well-known, but shared a belief that in America, their son could achieve whatever he put his mind to.

It is that promise that has always set this country apart - that through hard work and sacrifice, each of us can pursue our individual dreams but still come together as one American family, to ensure that the next generation can pursue their dreams as well.

That's why I stand here tonight. Because for two hundred and thirty two years, at each moment when that promise was in jeopardy, ordinary men and women - students and soldiers, farmers and teachers, nurses and janitors -- found the courage to keep it alive.

We meet at one of those defining moments - a moment when our nation is at war, our economy is in turmoil, and the American promise has been threatened once more.

Tonight, more Americans are out of work and more are working harder for less. More of you have lost your homes and even more are watching your home values plummet. More of you have cars you can't afford to drive, credit card bills you can't afford to pay, and tuition that's beyond your reach.

These challenges are not all of government's making. But the failure to respond is a direct result of a broken politics in Washington and the failed policies of George W. Bush.

America, we are better than these last eight years. We are a better country than this.

This country is more decent than one where a woman in Ohio, on the brink of retirement, finds herself one illness away from disaster after a lifetime of hard work.

This country is more generous than one where a man in Indiana has to pack up the equipment he's worked on for twenty years and watch it shipped off to China, and then chokes up as he explains how he felt like a failure when he went home to tell his family the news.

We are more compassionate than a government that lets veterans sleep on our streets and families slide into poverty; that sits on its hands while a major American city drowns before our eyes.

Tonight, I say to the American people, to Democrats and Republicans and Independents across this great land - enough! This moment - this election - is our chance to keep, in the 21st century, the American promise alive. Because next week, in Minnesota, the same party that brought you two terms of George Bush and Dick Cheney will ask this country for a third. And we are here because we love this country too much to let the next four years look like the last eight. On November 4th, we must stand up and say: "Eight is enough."

Now let there be no doubt. The Republican nominee, John McCain, has worn the uniform of our country with bravery and distinction, and for that we owe him our gratitude and respect. And next week, we'll also hear about those occasions when he's broken with his party as evidence that he can deliver the change that we need.

But the record's clear: John McCain has voted with George Bush ninety percent of the time. Senator McCain likes to talk about judgment, but really, what does it say about your judgment when you think George Bush has been right more than ninety percent of the time? I don't know about you, but I'm not ready to take a ten percent chance on change.

The truth is, on issue after issue that would make a difference in your lives - on health care and education and the economy - Senator McCain has been anything but independent. He said that our economy has made "great progress" under this President. He said that the fundamentals of the economy are strong. And when one of his chief advisors - the man who wrote his economic plan - was talking about the anxiety Americans are feeling, he said that we were just suffering from a "mental recession," and that we've become, and I quote, "a nation of whiners."

A nation of whiners? Tell that to the proud auto workers at a Michigan plant who, after they found out it was closing, kept showing up every day and working as hard as ever, because they knew there were people who counted on the brakes that they made. Tell that to the military families who shoulder their burdens silently as they watch their loved ones leave for their third or fourth or fifth tour of duty. These are not whiners. They work hard and give back and keep going without complaint. These are the Americans that I know.

Now, I don't believe that Senator McCain doesn't care what's going on in the lives of Americans. I just think he doesn't know. Why else would he define middle-class as someone making under five million dollars a year? How else could he propose hundreds of billions in tax breaks for big corporations and oil companies but not one penny of tax relief to more than one hundred million Americans? How else could he offer a health care plan that would actually tax people's benefits, or an education plan that would do nothing to help families pay for college, or a plan that would privatize Social Security and gamble your retirement?

It's not because John McCain doesn't care. It's because John McCain doesn't get it.

For over two decades, he's subscribed to that old, discredited Republican philosophy - give more and more to those with the most and hope that prosperity trickles down to everyone else. In Washington, they call this the Ownership Society, but what it really means is - you're on your own. Out of work? Tough luck. No health care? The market will fix it. Born into poverty? Pull yourself up by your own bootstraps - even if you don't have boots. You're on your own.

Well it's time for them to own their failure. It's time for us to change America.

You see, we Democrats have a very different measure of what constitutes progress in this country.

We measure progress by how many people can find a job that pays the mortgage; whether you can put a little extra money away at the end of each month so you can someday watch your child receive her college diploma. We measure progress in the 23 million new jobs that were created when Bill Clinton was President - when the average American family saw its income go up \$7,500 instead of down \$2,000 like it has under George Bush.

We measure the strength of our economy not by the number of billionaires we have or the profits of the Fortune 500, but by whether someone with a good idea can take a risk and start a new business, or whether the waitress who lives on tips can take a day off to look after a sick kid without losing her job - an economy that honors the dignity of work.

The fundamentals we use to measure economic strength are whether we are living up to that fundamental promise that has made this country great - a promise that is the only reason I am standing here tonight.

Because in the faces of those young veterans who come back from Iraq and Afghanistan, I see my grandfather, who signed up after Pearl Harbor, marched in Patton's Army, and was rewarded by a grateful nation with the chance to go to college on the GI Bill.

In the face of that young student who sleeps just three hours before working the night shift, I think about my mom, who raised my sister and me on her own while she worked and earned her degree; who once turned to food stamps but was still able to send us to the best schools in the country with the help of student loans and scholarships.

When I listen to another worker tell me that his factory has shut down, I remember all those men and women on the South Side of Chicago who I stood by and fought for two decades ago after the local steel plant closed.

And when I hear a woman talk about the difficulties of starting her own business, I think about my grandmother, who worked her way up from the secretarial pool to middle-management, despite years of being passed over for promotions because she was a woman. She's the one who taught me about hard work. She's the one who put off buying a new car or a new dress for herself so that I could have a better life. She poured everything she had into me. And although she can no longer travel, I know that she's watching tonight, and that tonight is her night as well.

I don't know what kind of lives John McCain thinks that celebrities lead, but this has been mine. These are my heroes. Theirs are the stories that shaped me. And it is on their behalf that I intend to win this election and keep our promise alive as President of the United States.

What is that promise?

It's a promise that says each of us has the freedom to make of our own lives what we will, but that we also have the obligation to treat each other with dignity and respect.

It's a promise that says the market should reward drive and innovation and generate growth, but that businesses should live up to their responsibilities to create American jobs, look out for American workers, and play by the rules of the road.

Ours is a promise that says government cannot solve all our problems, but what it should do is that which we cannot do for ourselves - protect us from harm and provide every child a decent education; keep our water clean and our toys safe; invest in new schools and new roads and new science and technology.

Our government should work for us, not against us. It should help us, not hurt us. It should ensure opportunity not just for those with the most money and influence, but for every American who's willing to work.

That's the promise of America - the idea that we are responsible for ourselves, but that we also rise or fall as one nation; the fundamental belief that I am my brother's keeper; I am my sister's keeper.

That's the promise we need to keep. That's the change we need right now. So let me spell out exactly what that change would mean if I am President.

Change means a tax code that doesn't reward the lobbyists who wrote it, but the American workers and small businesses who deserve it.

Unlike John McCain, I will stop giving tax breaks to corporations that ship jobs overseas, and I will start giving them to companies that create good jobs right here in America.

I will eliminate capital gains taxes for the small businesses and the start-ups that will create the high-wage, high-tech jobs of tomorrow.

I will cut taxes - cut taxes - for 95% of all working families. Because in an economy like this, the last thing we should do is raise taxes on the middle-class.

And for the sake of our economy, our security, and the future of our planet, I will set a clear goal as President: in ten years, we will finally end our dependence on oil from the Middle East.

Washington's been talking about our oil addiction for the last thirty years, and John McCain has been there for twenty-six of them. In that time, he's said no to higher fuel-efficiency standards for cars, no to investments in renewable energy, no to renewable fuels. And today, we import triple the amount of oil as the day that Senator McCain took office.

Now is the time to end this addiction, and to understand that drilling is a stop-gap measure, not a long-term solution. Not even close.

As President, I will tap our natural gas reserves, invest in clean coal technology, and find ways to safely harness nuclear power. I'll help our auto companies re-tool, so that the fuel-efficient cars of the future are built right here in America. I'll make it easier for the American people to afford these new cars. And I'll invest 150 billion dollars over the next decade in affordable, renewable sources of energy - wind power and solar power and the next generation of biofuels; an investment that will lead to new industries and five million new jobs that pay well and can't ever be outsourced.

America, now is not the time for small plans.

Now is the time to finally meet our moral obligation to provide every child a world-class education, because it will take nothing less to compete in the global economy. Michelle and I are only here tonight because we were given a chance at an education. And I will not settle for an America where some kids don't have that chance. I'll invest in early childhood education. I'll recruit an army of new teachers, and pay them higher salaries and give them more support. And in exchange, I'll ask for higher standards and more accountability. And we will keep our promise to every young American - if you commit to serving your community or your country, we will make sure you can afford a college education.

Now is the time to finally keep the promise of affordable, accessible health care for every single American. If you have health care, my plan will lower your premiums. If you don't, you'll be able to get the same kind of coverage that members of Congress give themselves. And as someone who

watched my mother argue with insurance companies while she lay in bed dying of cancer, I will make certain those companies stop discriminating against those who are sick and need care the most.

Now is the time to help families with paid sick days and better family leave, because nobody in America should have to choose between keeping their jobs and caring for a sick child or ailing parent.

Now is the time to change our bankruptcy laws, so that your pensions are protected ahead of CEO bonuses; and the time to protect Social Security for future generations.

And now is the time to keep the promise of equal pay for an equal day's work, because I want my daughters to have exactly the same opportunities as your sons.

Now, many of these plans will cost money, which is why I've laid out how I'll pay for every dime - by closing corporate loopholes and tax havens that don't help America grow. But I will also go through the federal budget, line by line, eliminating programs that no longer work and making the ones we do need work better and cost less - because we cannot meet twenty-first century challenges with a twentieth century bureaucracy.

And Democrats, we must also admit that fulfilling America's promise will require more than just money. It will require a renewed sense of responsibility from each of us to recover what John F. Kennedy called our "intellectual and moral strength." Yes, government must lead on energy independence, but each of us must do our part to make our homes and businesses more efficient. Yes, we must provide more ladders to success for young men who fall into lives of crime and despair. But we must also admit that programs alone can't replace parents; that government can't turn off the television and make a child do her homework; that fathers must take more responsibility for providing the love and guidance their children need.

Individual responsibility and mutual responsibility - that's the essence of America's promise.

And just as we keep our keep our promise to the next generation here at home, so must we keep America's promise abroad. If John McCain wants to have a debate about who has the temperament, and judgment, to serve as the next Commander-in-Chief, that's a debate I'm ready to have.

For while Senator McCain was turning his sights to Iraq just days after 9/11, I stood up and opposed this war, knowing that it would distract us from the real threats we face. When John McCain said we could just "muddle through" in Afghanistan, I argued for more resources and more troops to finish the fight against the terrorists who actually attacked us on 9/11, and made clear that we must take out Osama bin Laden and his lieutenants if we have them in our sights. John McCain likes to say that he'll follow bin Laden to the Gates of Hell - but he won't even go to the cave where he lives.

And today, as my call for a time frame to remove our troops from Iraq has been echoed by the Iraqi government and even the Bush Administration, even after we learned that Iraq has a \$79 billion surplus while we're wallowing in deficits, John McCain stands alone in his stubborn refusal to end a misguided war.

That's not the judgment we need. That won't keep America safe. We need a President who can face the threats of the future, not keep grasping at the ideas of the past.

You don't defeat a terrorist network that operates in eighty countries by occupying Iraq. You don't protect Israel and deter Iran just by talking tough in Washington. You can't truly stand up for Georgia when you've strained our oldest alliances. If John McCain wants to follow George Bush with more tough talk and bad strategy, that is his choice - but it is not the change we need.

We are the party of Roosevelt. We are the party of Kennedy. So don't tell me that Democrats won't defend this country. Don't tell me that Democrats won't keep us safe. The Bush-McCain foreign policy

has squandered the legacy that generations of Americans -- Democrats and Republicans - have built, and we are here to restore that legacy.

As Commander-in-Chief, I will never hesitate to defend this nation, but I will only send our troops into harm's way with a clear mission and a sacred commitment to give them the equipment they need in battle and the care and benefits they deserve when they come home.

I will end this war in Iraq responsibly, and finish the fight against al Qaeda and the Taliban in Afghanistan. I will rebuild our military to meet future conflicts. But I will also renew the tough, direct diplomacy that can prevent Iran from obtaining nuclear weapons and curb Russian aggression. I will build new partnerships to defeat the threats of the 21st century: terrorism and nuclear proliferation; poverty and genocide; climate change and disease. And I will restore our moral standing, so that America is once again that last, best hope for all who are called to the cause of freedom, who long for lives of peace, and who yearn for a better future.

These are the policies I will pursue. And in the weeks ahead, I look forward to debating them with John McCain.

But what I will not do is suggest that the Senator takes his positions for political purposes. Because one of the things that we have to change in our politics is the idea that people cannot disagree without challenging each other's character and patriotism.

The times are too serious, the stakes are too high for this same partisan playbook. So let us agree that patriotism has no party. I love this country, and so do you, and so does John McCain. The men and women who serve in our battlefields may be Democrats and Republicans and Independents, but they have fought together and bled together and some died together under the same proud flag. They have not served a Red America or a Blue America - they have served the United States of America.

So I've got news for you, John McCain. We all put our country first.

America, our work will not be easy. The challenges we face require tough choices, and Democrats as well as Republicans will need to cast off the worn-out ideas and politics of the past. For part of what has been lost these past eight years can't just be measured by lost wages or bigger trade deficits. What has also been lost is our sense of common purpose - our sense of higher purpose. And that's what we have to restore.

We may not agree on abortion, but surely we can agree on reducing the number of unwanted pregnancies in this country. The reality of gun ownership may be different for hunters in rural Ohio than for those plagued by gang-violence in Cleveland, but don't tell me we can't uphold the Second Amendment while keeping AK-47s out of the hands of criminals. I know there are differences on same-sex marriage, but surely we can agree that our gay and lesbian brothers and sisters deserve to visit the person they love in the hospital and to live lives free of discrimination. Passions fly on immigration, but I don't know anyone who benefits when a mother is separated from her infant child or an employer undercuts American wages by hiring illegal workers. This too is part of America's promise - the promise of a democracy where we can find the strength and grace to bridge divides and unite in common effort.

I know there are those who dismiss such beliefs as happy talk. They claim that our insistence on something larger, something firmer and more honest in our public life is just a Trojan Horse for higher taxes and the abandonment of traditional values. And that's to be expected. Because if you don't have any fresh ideas, then you use stale tactics to scare the voters. If you don't have a record to run on, then you paint your opponent as someone people should run from.

You make a big election about small things.

And you know what - it's worked before. Because it feeds into the cynicism we all have about government. When Washington doesn't work, all its promises seem empty. If your hopes have been dashed again and again, then it's best to stop hoping, and settle for what you already know.

I get it. I realize that I am not the likeliest candidate for this office. I don't fit the typical pedigree, and I haven't spent my career in the halls of Washington.

But I stand before you tonight because all across America something is stirring. What the nay-sayers don't understand is that this election has never been about me. It's been about you.

For eighteen long months, you have stood up, one by one, and said enough to the politics of the past. You understand that in this election, the greatest risk we can take is to try the same old politics with the same old players and expect a different result. You have shown what history teaches us - that at defining moments like this one, the change we need doesn't come from Washington. Change comes to Washington. Change happens because the American people demand it - because they rise up and insist on new ideas and new leadership, a new politics for a new time.

America, this is one of those moments.

I believe that as hard as it will be, the change we need is coming. Because I've seen it. Because I've lived it. I've seen it in Illinois, when we provided health care to more children and moved more families from welfare to work. I've seen it in Washington, when we worked across party lines to open up government and hold lobbyists more accountable, to give better care for our veterans and keep nuclear weapons out of terrorist hands.

And I've seen it in this campaign. In the young people who voted for the first time, and in those who got involved again after a very long time. In the Republicans who never thought they'd pick up a Democratic ballot, but did. I've seen it in the workers who would rather cut their hours back a day than see their friends lose their jobs, in the soldiers who re-enlist after losing a limb, in the good neighbors who take a stranger in when a hurricane strikes and the floodwaters rise.

This country of ours has more wealth than any nation, but that's not what makes us rich. We have the most powerful military on Earth, but that's not what makes us strong. Our universities and our culture are the envy of the world, but that's not what keeps the world coming to our shores.

Instead, it is that American spirit - that American promise - that pushes us forward even when the path is uncertain; that binds us together in spite of our differences; that makes us fix our eye not on what is seen, but what is unseen, that better place around the bend.

That promise is our greatest inheritance. It's a promise I make to my daughters when I tuck them in at night, and a promise that you make to yours - a promise that has led immigrants to cross oceans and pioneers to travel west; a promise that led workers to picket lines, and women to reach for the ballot.

And it is that promise that forty five years ago today, brought Americans from every corner of this land to stand together on a Mall in Washington, before Lincoln's Memorial, and hear a young preacher from Georgia speak of his dream.

The men and women who gathered there could've heard many things. They could've heard words of anger and discord. They could've been told to succumb to the fear and frustration of so many dreams deferred.

But what the people heard instead - people of every creed and color, from every walk of life - is that in America, our destiny is inextricably linked. That together, our dreams can be one.

"We cannot walk alone," the preacher cried. "And as we walk, we must make the pledge that we shall always march ahead. We cannot turn back." America, we cannot turn back. Not with so much work to be done. Not with so many children to educate, and so many veterans to care for. Not with an economy to fix and cities to rebuild and farms to save. Not with so many families to protect and so many lives to mend. America, we cannot turn back. We cannot walk alone. At this moment, in this election, we must pledge once more to march into the future. Let us keep that promise - that American promise - and in the words of Scripture hold firmly, without wavering, to the hope that we confess.

Thank you, and God Bless the United States of America.

6.2.3 Inaugural Address

Obama Inaugural Address 20th January 2009

My fellow citizens:

I stand here today humbled by the task before us, grateful for the trust you have bestowed, mindful of the sacrifices borne by our ancestors. I thank President Bush for his service to our nation, as well as the generosity and cooperation he has shown throughout this transition.

Forty-four Americans have now taken the presidential oath. The words have been spoken during rising tides of prosperity and the still waters of peace. Yet, every so often the oath is taken amidst gathering clouds and raging storms. At these moments, America has carried on not simply because of the skill or vision of those in high office, but because We the People have remained faithful to the ideals of our forbearers, and true to our founding documents.

So it has been. So it must be with this generation of Americans.

That we are in the midst of crisis is now well understood. Our nation is at war, against a far-reaching network of violence and hatred. Our economy is badly weakened, a consequence of greed and irresponsibility on the part of some, but also our collective failure to make hard choices and prepare the nation for a new age. Homes have been lost; jobs shed; businesses shuttered. Our health care is too costly; our schools fail too many; and each day brings further evidence that the ways we use energy strengthen our adversaries and threaten our planet.

These are the indicators of crisis, subject to data and statistics. Less measurable but no less profound is a sapping of confidence across our land - a nagging fear that America's decline is inevitable, and that the next generation must lower its sights.

Today I say to you that the challenges we face are real. They are serious and they are many. They will not be met easily or in a short span of time. But know this, America - they will be met.

On this day, we gather because we have chosen hope over fear, unity of purpose over conflict and discord.

On this day, we come to proclaim an end to the petty grievances and false promises, the recriminations and worn out dogmas, that for far too long have strangled our politics.

We remain a young nation, but in the words of Scripture, the time has come to set aside childish things. The time has come to reaffirm our enduring spirit; to choose our better history; to carry forward that precious gift, that noble idea, passed on from generation to generation: the God-given promise that all are equal, all are free, and all deserve a chance to pursue their full measure of happiness.

In reaffirming the greatness of our nation, we understand that greatness is never a given. It must be earned. Our journey has never been one of short-cuts or settling for less. It has not been the path for the faint-hearted - for those who prefer leisure over work, or seek only the pleasures of riches and fame. Rather, it has been the risk-takers, the doers, the makers of things - some celebrated but more often men and women obscure in their labor, who have carried us up the long, rugged path towards prosperity and freedom.

For us, they packed up their few worldly possessions and travelled across oceans in search of a new life.

For us, they toiled in sweatshops and settled the West; endured the lash of the whip and plowed the hard earth.

For us, they fought and died, in places like Concord and Gettysburg; Normandy and Khe Sahn.

Time and again these men and women struggled and sacrificed and worked till their hands were raw so that we might live a better life. They saw America as bigger than the sum of our individual ambitions; greater than all the differences of birth or wealth or faction.

This is the journey we continue today. We remain the most prosperous, powerful nation on Earth. Our workers are no less productive than when this crisis began. Our minds are no less inventive, our goods and services no less needed than they were last week or last month or last year. Our capacity remains undiminished. But our time of standing pat, of protecting narrow interests and putting off unpleasant decisions - that time has surely passed. Starting today, we must pick ourselves up, dust ourselves off, and begin again the work of remaking America.

For everywhere we look, there is work to be done. The state of the economy calls for action, bold and swift, and we will act - not only to create new jobs, but to lay a new foundation for growth. We will build the roads and bridges, the electric grids and digital lines that feed our commerce and bind us together. We will restore science to its rightful place, and wield technology's wonders to raise health care's quality and lower its cost. We will harness the sun and the winds and the soil to fuel our cars and run our factories. And we will transform our schools and colleges and universities to meet the demands of a new age. All this we can do. And all this we will do.

Now, there are some who question the scale of our ambitions - who suggest that our system cannot tolerate too many big plans. Their memories are short. For they have forgotten what this country has already done; what free men and women can achieve when imagination is joined to common purpose, and necessity to courage.

What the cynics fail to understand is that the ground has shifted beneath them - that the stale political arguments that have consumed us for so long no longer apply. The question we ask today is not whether our government is too big or too small, but whether it works - whether it helps families find jobs at a decent wage, care they can afford, a retirement that is dignified. Where the answer is yes, we intend to move forward. Where the answer is no, programs will end. And those of us who manage the public's dollars will be held to account - to spend wisely, reform bad habits, and do our business in the light of day - because only then can we restore the vital trust between a people and their government. Nor is the question before us whether the market is a force for good or ill. Its power to generate wealth and expand freedom is unmatched, but this crisis has reminded us that without a watchful eye, the market can spin out of control - and that a nation cannot prosper long when it favors only the prosperous. The success of our economy has always depended not just on the size of our Gross Domestic Product, but on the reach of our prosperity; on the ability to extend opportunity to every willing heart - not out of charity, but because it is the surest route to our common good.

As for our common defence, we reject as false the choice between our safety and our ideals. Our Founding Fathers, faced with perils we can scarcely imagine, drafted a charter to assure the rule of law and the rights of man, a charter expanded by the blood of generations. Those ideals still light the world, and we will not give them up for expedience's sake. And so to all other peoples and governments who are watching today, from the grandest capitals to the small village where my father was born: know that America is a friend of each nation and every man, woman, and child who seeks a future of peace and dignity, and we are ready to lead once more.

Recall that earlier generations faced down fascism and communism not just with missiles and tanks, but with the sturdy alliances and enduring convictions. They understood that our power alone cannot protect us, nor does it entitle us to do as we please. Instead, they knew that our power grows through its prudent use; our security emanates from the justness of our cause, the force of our example, the tempering qualities of humility and restraint.

We are the keepers of this legacy. Guided by these principles once more, we can meet those new threats that demand even greater effort - even greater cooperation and understanding between nations. We will begin to responsibly leave Iraq to its people, and forge a hard-earned peace in Afghanistan.

With old friends and former foes, we'll work tirelessly to lessen the nuclear threat, and roll back the specter of a warming planet. We will not apologize for our way of life, nor will we waver in its defence, and for those who seek to advance their aims by inducing terror and slaughtering innocents, we say to you now that our spirit is stronger and cannot be broken; you cannot outlast us, and we will defeat you.

For we know that our patchwork heritage is a strength, not a weakness. We are a nation of Christians and Muslims, Jews and Hindus - and non-believers. We are shaped by every language and culture, drawn from every end of this Earth; and because we have tasted the bitter swill of civil war and segregation, and emerged from that dark chapter stronger and more united, we cannot help but believe that the old hatreds shall someday pass; that the lines of tribe shall soon dissolve; that as the world grows smaller, our common humanity shall reveal itself; and that America must play its role in ushering in a new era of peace.

To the Muslim world, we seek a new way forward, based on mutual interest and mutual respect. To those leaders around the globe who seek to sow conflict, or blame their society's ills on the West - know that your people will judge you on what you can build, not what you destroy. To those who cling to power through corruption and deceit and the silencing of dissent, know that you are on the wrong side of history; but that we will extend a hand if you are willing to unclench your fist.

To the people of poor nations, we pledge to work alongside you to make your farms flourish and let clean waters flow; to nourish starved bodies and feed hungry minds. And to those nations like ours that enjoy relative plenty, we say we can no longer afford indifference to the suffering outside our borders; nor can we consume the world's resources without regard to effect. For the world has changed, and we must change with it.

As we consider the road that unfolds before us, we remember with humble gratitude those brave Americans who, at this very hour, patrol far-off deserts and distant mountains. They have something to tell us, just as the fallen heroes who lie in Arlington whisper through the ages. We honor them not only because they are guardians of our liberty, but because they embody the spirit of service; a willingness to find meaning in something greater than themselves. And yet, at this moment - a moment that will define a generation - it is precisely this spirit that must inhabit us all.

For as much as government can do and must do, it is ultimately the faith and determination of the American people upon which this nation relies. It is the kindness to take in a stranger when the levees break, the selflessness of workers who would rather cut their hours than see a friend lose their job which sees us through our darkest hours. It is the firefighter's courage to storm a stairway filled with smoke, but also a parent's willingness to nurture a child, that finally decides our fate.

Our challenges may be new. The instruments with which we meet them may be new. But those values upon which our success depends - honesty and hard work, courage and fair play, tolerance and curiosity, loyalty and patriotism - these things are old. These things are true. They have been the quiet force of progress throughout our history. What is demanded then is a return to these truths. What is required of us now is a new era of responsibility - a recognition, on the part of every American, that we have duties to ourselves, our nation, and the world, duties that we do not grudgingly accept but rather seize gladly, firm in the knowledge that there is nothing so satisfying to the spirit, so defining of our character, than giving our all to a difficult task.

This is the price and the promise of citizenship.

This is the source of our confidence - the knowledge that God calls on us to shape an uncertain destiny.

This is the meaning of our liberty and our creed - why men and women and children of every race and every faith can join in celebration across this magnificent mall, and why a man whose father less than sixty years ago might not have been served at a local restaurant can now stand before you to take a most sacred oath.

So let us mark this day with remembrance, of who we are and how far we have travelled. In the year of America's birth, in the coldest of months, a small band of patriots huddled by dying campfires on the shores of an icy river. The capital was abandoned. The enemy was advancing. The snow was stained with blood. At a moment when the outcome of our revolution was most in doubt, the father of our nation ordered these words be read to the people: "Let it be told to the future world...that in the depth of winter, when nothing but hope and virtue could survive...that the city and the country, alarmed at one common danger, came forth to meet [it]."

America. In the face of our common dangers, in this winter of our hardship, let us remember these timeless words. With hope and virtue, let us brave once more the icy currents, and endure what storms may come. Let it be said by our children's children that when we were tested we refused to let this journey end, that we did not turn back nor did we falter; and with eyes fixed on the horizon and God's grace upon us, we carried forth that great gift of freedom and delivered it safely to future generations.

Thank you. God bless you and God bless the United States of America.

7 Résumé

La rhétorique qui a changé les Etats-Unis. Une analyse aristotélicienne des discours de Barack Obama.

Les 44ème élections présidentielles américaines (2008) étaient à tous égards mémorables. Les Etats-Unis ont été inspirés par les discours d'un homme noir sans accomplissements politiques. Dans ce mémoire de maîtrise, nous examinons la force persuasive des discours de Barack Obama sous l'angle aristotélicien. Une analyse rhétorique nous permet non seulement de cerner le contenu des discours, mais elle en fait également apparaître la structure. De plus, elle nous montre comment ces deux éléments, le contenu et la structure, reflètent les intentions communicatives de l'orateur.

Cette dissertation a pour but d'analyser trois discours de Barack Obama à l'aide des concepts éthos, logos, pathos et lexis. Pour Aristote, il était clair qu'un discours effectif fait preuve d'un mélange équilibré des trois moyens de persuasion: le caractère de l'orateur (éthos), les émotions déclenchées au sein du public (pathos) et l'argumentation (logos). En plus, il est important qu'un orateur sache formuler ses idées avec un style attrayant (lexis). Nous examinons donc si ces concepts datant de l'antiquité sont encore valables à l'heure actuelle. Un discours efficace répond-il encore aux exigences d'Aristote, c'est-à-dire un mélange équilibré des trois moyens de persuasion?

Nous nous penchons sur trois discours en particulier: le discours de Super Tuesday, le discours de la convention démocratique et le discours d'inauguration. Notre analyse démontre que Barack Obama accorde beaucoup d'importance à la réalisation d'un bon éthos. Vu qu'il n'a pas encore réalisé de grands actes politiques, il doit montrer au public qu'il est un homme vertueux, intellectuel et de bonne volonté à qui l'on peut faire confiance.

D'autre part, Obama a su s'attirer le soutien de son audience grâce à l'emploi d'émotions (pathos) dans ses discours. En racontant des histoires tristes, en utilisant un vocabulaire expressif et en faisant allusion au Rêve Américain et à l'identité américaine, Obama émeut son public. Et comme Aristote le dit dans sa *Rhétorique*, les émotions peuvent provoquer un changement d'opinion. Il est donc très important que l'orateur en tienne compte en structurant son discours.

Vu que notre dissertation vise une analyse rhétorique des discours de Barack Obama, le logos n'est pas explicitement pris en compte parce que cet élément se rapporte à l'argumentation de l'orateur. Dans le cas de Barack Obama, il s'agit de son programme politique ce qui se situe plutôt sur le plan du contenu et moins sur le plan de la rhétorique. Dans cette optique, nous avons décidé de nous concentrer sur la manière dont Obama traduit ses idées politiques en paroles, c'est-à-dire son emploi de figures de style (lexis). On constate qu'Obama se sert surtout de la figure de la répétition pour préciser et structurer ses discours. Cependant, il maîtrise toute une gamme de figures de style comme la personnification, l'allitération et la question rhétorique de sorte qu'il est très agréable d'écouter ses discours.

Il s'ensuit de notre analyse que les idées d'Aristote sont encore valables à l'heure actuelle. On ne peut pas dire avec certitude que Barack Obama se soit directement inspiré d'Aristote, mais il semble que la *Rhétorique* d'Aristote est un instrument intéressant pour déterminer la force persuasive d'un discours moderne.